

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 88.— Cor
Pe jumătate an 44.—
Pe 3 luni . . . 27.—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 11a

INSERȚIUNILE
se primesc la administra-
ția.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrise nu se în-
napoiază.

Rákosi Jenő.

— Un jubileu cu tâlc. —

Săptămânile trecute și-a serbat jubileul de șaptezeci de ani o personalitate marcantă a publicisticii ungurești, Rákosi Jenő, conducătorul și proprietarul marelui ziar budapestan *Budapesti Hirlap*. Ar fi o greșeală din partea noastră dacă nu am înregistra evenimentul acesta destul de important și pentru noi. Rákosi Jenő este doar unul dintre cei mai de seamă publiciști ai Ungurilor și astăzi poate singurul care reprezintă cu tărie, până în ultimele consecvențe și cu un fanatism vrednic de imitat, ideea de stat maghiar, așa zisa supremație ungurească, întocmai cum a fost ea moștenită dela generația anilor patruzeci și opt și patruzeci și nouă.

Jubileul acestui om s'a petrecut într-o liniște neexplicabilă la poporul unguresc iubitor de fast și gesturi largi. E adevărat că toți oamenii de seamă ai vieții publice ungurești și-au ținut de datorie să felicite cu acest prilej pe nestorul publicisticii lor. Dar cu toate acestea. Au lipsit banchetele, au lipsit perorațiile au lipsit toate acele demonstrații cu steaguri și „*diszmagyar*”, cari singure sunt în stare să dea caracterul festiv, amploarea unui jubileu unguresc. Cauza acestor lipsuri să fie numai modestia omului retras în atelierul lui, de unde nu vrea să știe de manifestațiile vulgului? Nu prea credem, deși Rákosi este un om dela al cărui bun gust te poți aștepta la așa ceva. Nu credem și din motivul că chiar dacă ar fi voită el să scape de tâmbălau, societatea

ungurească — presupunând că ar fi simțit necesitatea, l'ar fi asvârlit în el, pe lângă toate împotririile. Ne este doar în vie memorie sub acest raport cazul răposatului scriitor *Mikszáth*, care a trebuit să-și pună în joc tot talentul lui de strălucit umorist, ca să poată salva puțin nota intelectuală mai europenească a jubileului său. Atunci unde trebuie să căutăm pricina? Pentru că, incontestabil că Rákosi Jenő, la locul lui, este atât de mare pentru Unguri, cât Mikszáth Kálmán.

Rákosi Jenő, cum am spus, este reprezentantul cel mai intransigent al ideii de stat maghiar în presa ungurească. Om de talent, cu serioase înclinări artistice, el și-a subordonat aproape întreaga activitate literară acestei idei. N'a admis nici la el, pe cum n'a admis nici altora un drum slobod al artei. A crezut și crede și astăzi că scriitorul ungur trebuie să aibă în vedere în prima linie soarta neamului său și numai a doua oară adevărurile generale omenești. N'a înțeles, sau mai bine zis, n'a voit să înțeleagă nici un fel de curent modernist în literatura ungurească. Unde a simțit că se ivește o astfel de pornire, a lovit fără milă, cheltuind sarcasm și jeremiade din belșug. Pe cunoscutul scriitor *Ady Endre*, de pildă, mai anii trecuți, într'un foileton din *Budapesti Hirlap*, l'a făcut ferfelită pentru atitudinile lui „antinaționale”. Se înțelege că în chipul acesta a rămas repede singur, părăsit de întreaga garda de scriitori tineri. El se mulțumește însă și cu unii mai mărunței, cari știu însă să tragă *clopotele* după tipicul lui.

Neapărat că dacă în literatura a putut să fie atât de viguros naționalist, până la anti-

artistic chiar, în politica a fost cu atât mai intransigent. Aici unde i se deschidea câmp larg preocupății lui singure, supremația ungurească, a luptat și luptă în fiecare zi frângând săgeți împotriva tuturor cari nu știu sau nu vreau să se acomodeze vederilor lui. Singur și nu toți, el n'a înțeles să se atașeze nici unui partid. Dacă odată a sprijinit de pildă coaliția, cântând imnuri de slavă cum nu i-a mai cântat nimeni, astăzi el se întoarce împotriva reprezentanților ei, atacându-i fără cruțare, ironizându-i fără nici o teamă de trecut, trăgându-i chiar pe banca acuzației de tradare de neam pe unii dintre ei. Având convingerea că neamul unguresc are misiunea — de unde? n'ar putea nici el să răspundă, — să stăpânească această țară, nu numai economiceste, dar și naționalicește, el s'a constituit în cel mai neiertător dușman al naționalităților și în special al Românilor: — articolele lui din *Budapesti Hirlap* sunt înregistrate zilnic de presa noastră, când cu revoltă, când cu surisuri, după împrejurări. Veșnic privind spre o țintă pe care aproape numai el o poate vedea luminoasă, imperialismul poporului unguresc, de treizeci de milioane, se sbate cheltuind puteri vrednice de o cauză mai bună. Cheamă pe împăratul la Budapesta, după părerea lui singurul centru pe care se poate răzîma monarhia habsburgică, ceartă societatea ungurească care nu se mai încheagă odată cum se cade pentru ultimul atac decisiv în biruința căruia el crede, trage la mir socialiștilor, incurajează pe puținii lui aderenți adevărați, și strigă și urlă și se roagă în fiecare zi. Cercetați-i mai ales atitudinea lui față de reforma electorală și convingeți-vă despre fanatismul lui de be-

Cronică din Paris.

Sederea Tareviciului în Franța. — Nobleța socialistă. — O scenă în grădina Luxembourg.

Paris, 8 Ianuarie.

La hotelul Cap-Martin din Menton a sosit și trăiește de puține zile un băețas de vre-o 10—12 ani, palid, slab, cu ochii șterși și aiuriți. El respiră cu nesat aerul cald și binefăcător al Coastei de Azur și vaporii salini ai mării reimprospătează plămânii subrezi ai copilului. În hotelul unde locuiește, o legiune de detectivi se disimulează în toate colțurile; nimeni nu se poate apropia de băețasul blond și bolnav. Intre ei și restul omenirii se întinde o barieră de piepturi omenirești. Cei cari-l servesc sunt supravegheați cu o neîncredere extremă. Și Alexis Nicolaevici, țareviciul tuturor Rușilor, își petrece zilele mohorite într'un decor mai blând, mai luminos ca acela al recei lui patrii, dar tot așa de izolat, tot așa de păzit, tot așa de trist și de resemat ca în palatul lui din Tsarskoe-Zelo.

Nefericit copil, ce rătăcește ca o umbră în această lume sgomotoasă și intimă, cât de deplâns îi este soarta! Niciodată în contact direct cu omenirea care-l înconjoară, veșnic împrejmuit de aceleași fete servile și indiferente, ce concepție și-o fi făcând el despre viață? Noi ceșialaltii muritori de rind, și chiar și unii fii de suverani constituționali, putem să intrăm în atingere directă cu ceilalți oameni, să judecăm lucrurile din experiență personală, să știm prin noi înșine cum trăiesc semenii noștri, cari sunt

bucuriile, suferințele, temerile, speranțele lor. Solidari cu ceilalți, când ne amenință vre-o primejdie, ne strângem laolaltă și sentimentele nu mai sunt în acest caz ale tuturora. Intrăm adânc în viață, îi cercetăm tainele, îi îndurăm apăsările, îi împărtășim plăcerile. Dobândim prin noi înșine cunoștința binelui și a răului. Suntem oameni și ca atari trăim. Suntem liberi să ne schimbăm când dorim felul de existență. Dar cum poate judeca viața un Alexis Nicolaevici, fiul unui potențat care se teme mai mult decât este temut? Ce idee și-a putut el face despre lumea sub-lunară, când ecoul ei îi ajunge la urechi, când reflexul ei îi ajunge la ochi schimbate, denaturate, viciate? Ori unde s'ar duce, aceleași chipuri îl înconjoară, aceleași cuvinte i se rostesc. Ori ce ar face, aceleași măsuri se iau pentru paza persoanei lui. Bolnav sau sănătos, vesel sau trist, monotonia zilelor lui e aceeași. Ieri, se plimba dintr'o odaie într'alta, într'o regiune strict limitată a palatului lui Nicolae II; azi, trece dintr'o cameră în cealaltă în apartamentul strict indicat al hotelului din Menton. Nici la Petersburg și nici în orașul francez, el nu poate merge unde vrea și nici vizita ce-i place. Cele mai multe accese îi sunt interzise. Stăpân viitor al unei împărății imense, el e condamnat să trăiască toată viața lui într'o porțiune strîmțită de loc unde sufletul și trupul lui înăbușesc...

Și copilul e bolnav, greu bolnav. Se pare că zilele îi sunt numărate. Ca mâne va închide ochii, fără să fi văzut ceva. Ca mâne va muri,

fără să fi trăit. Victimă a unui regim monstruos și a unei stări de lucruri stupide, cu ce bucurie și-ar schimba el soarta dacă ar cunoaște ca noi lumea și oamenii! Dar el nu știe nimic, bietul, inteligenta nu i s'a putut desvolta în cercul de fier în care e închisă.

El nu știe nimic! Să nu-l osândim, să nu-l urim. Să ne fie milă de băețasul blond și bolnav, de tristul și neștiutorul copil care tușește în aceste momente în hotelul Cap-Martin, la geamul deschis deasupra mării infinite. Viitor stăpân al unei împărății de robi, el este sclavul ei cel mai de plâns.

— Parchetul de aici a făcut zilele trecute o descindere la niște fabrici de sticlărie din Saint-Denis, ca să constate o stare de lucruri barbară și rușinoasă. Ucenicii acestor sticlării, niște copii, sunt fără încetare brutalizați și epuizați de o muncă peste puterile lor. Ei sunt zilnic loviți, stropiți cu amestecul în fuziune — de lucrătorii fabricelor în cari se trudes. Li se impune de cătră acești colegi mai în vârstă niște sarcini îngrozitoare. Iată ce a constatat parchetul în descinderea sa prin uzinele din Saint-Denis.

Lucrul ne-ar putea cu drept cuvânt indigna fără să ne surprindă. De când e lumea, cel slab a fost oprimat de cel tare. Totdeauna au fost exploatați și exploatați. Patronul și lucrătorii din fabricile dela Saint-Denis nu fac așa dar decât să perpetueze o stare de fapt eternă. În timpul de față însă sălbătăcia lucrătorilor din numitele sticlării ia o importanță deosebită.

Niciodată ca în epoca noastră, clasa lucră-

duin. — „Mie nu-mi trebuie reforma electorală democratică dacă ea aduce naționalitățile în parlament și îmi trebuie dacă le nimicește” — zice într'un articol de curând apărut în ziarul său.

Pe cum vedem, un om întreg acest ziarist luptător până în pânzele albe. Și cu toate acestea el e părăsit din ce în ce mai mult de către conaționalii lui, scrisul lui vădește din ce în ce mai mult o acreală caracteristică derutașilor. Glasul lui sună dogit, aproape caraghios și pentru Ungurii cei mai neași. Iar jubileul lui? Jubileul unei actrițe bătrâne, trecut demult la rolurile de leliță. Încă odată, deci, care poate fi pricina acestei căderi?

Un observator mai inițiat al societății ungurești, unul care poate avea și o perspectivă istorică asupra tendințelor politice ale acestei societăți, va putea răspunde cu înlesnire la întrebare.

Ungurii în atacul lor violent asupra naționalităților, în sfortarea lor nebună de a-și menține o situație peste puterile lor în monarhie, au obosit, coarda sufletului lor s'a înmuțat ca orice coardă cu care s'au tras atâtea săgeți. Distrasi, zăpăciți complet de insuccesele încercate destul de simțitor, încep să strângă în inimă veninul scepticismului. Nu mai ascultă strigătele de luptă ale conducătorilor de până acum, sau dacă le ascultă, le ascultă plictisiiți, trăgând cu urechea la muzica utilitaristă a nouilor apostoli iviți la orizont. Și pentru ce nu ar face aceasta? Un Jászi Oszkár, de pildă, vorbește pentru ei cu mult mai pe înțeles. Glasul unui astfel de om n'are nimic de a face cu obicinuitul glas de „riadó”, dar el e mai limpede, mai omenesc. Și, la urma urmelor, cine poate aștepta dela un popor, fie chiar și cel mai viteaz, să meargă veacuri de-arândul în marș forțat? Mai sunt și clipe de popasuri, de răsgândire, când omul se întoarce cu dor spre un colț liniștit în care cearcă să-și consume în tihnă bucătura de pâine. Tot răsboiul și iar răsboiul!... Oare nu este și o posibilitate de pace?

toare nu s'a arătat mai dâră în protestările ei, niciodată ea nu s'a dat la mai multe plângeri și violente împotriva „societății”. Mentalitatea lucrătorilor francezi e astăzi astfel conformată, încât ea admite cu entuziasm cele mai oribile crime ale așa zisilor anarhiști, cari sunt în specie simpli bandiți de calibrul unor Bonnot și Garnier. Revendicările proletarilor ne-au împuiat capul. Numai pe ele le auzim; numai pe ele le înțelegim. Dacă ar fi să-i credem, martiriul lor e de nedescris. Ei sunt victimele cele mai de plâns ale nelegiuitei societăți.

Da; și pe cine îi vedem maltratând în mod barbar, exploatând, asasinând cu sânge rece pe nevinovații și frazeții lor confrați de muncă? Pe cine îi descoperim că lovesc și împovărează cu o muncă nepotrivită pe puerilii ucenici de prin uzine? În cazul acesta, cari sunt călăi și cari martirii? De partea cui e asuprirea? Contrast bizar, antipatică ipocrizie.

Sunt prin blocurile socialiste din națiunile civilizate câțiva oameni, utopiști dacă vreți, dar sinceri și cinstiți în propagandele lor. Aceștia formează o infimă minoritate. Masa cea mare a socialistilor, e compusă din acei indivizi setosi de violențe, fascinați de brutalitate cari au adoptat socialismul nu din convingere și nici din spirit de justiție, ci pentru că formula acestei secte se potrivește de minune cu apucăturile lor de dezordine și de ură. Socialismul e o simplă chestiune de temperament. El îi seduce mai ales pe aceia ale căror instincte îi împinge la ura apropiului și la distrugere. Și ori cine e capabil de puțină psihologie și-a putut da seama

Intr'o astfel de stare sufletească a societății ungurești neapărat că *Clopotele* din cunoscutul roman al lui Rákosi Victor — fratele lui Rákosi Ienő — răsună aproape în pustiu, biruite de clinchele *nouilor* maghiari din Lipót-város. Da, jidanii, au reușit să aducă cu folos puțină apă în sângele unguresc înfierbântat. Fenomenul acesta poate fi urmărit cu mult interes de către toți doftorii raseilor și mai ales de către noi, cari suntem însă atât de potoliți ca să nu avem lipsă de acest medicament și să ne ferim chiar ca de foc de el. Intr'o astfel de stare neapărat că un *Molnár Ferenc*, cu spiritul lui de „vigheț”, ridicat la valoarea artei, își face drum la inima societății ungurești, distrugând toate mărimile naționale de până acum, întocmai ca în politică, un *Vázsonyi Vilmos*, și un *Bokányi*.

În astfel de împrejurări, se înțelege că nu ne mai întrebăm pentru ce a fost jubileul lui *Rákosi Ienő* atât de sărac. A fost așa fiindcă nu putea să fie altfel, fiindcă nu poți jubila viața unui om mort. Și — bietul beduin care o viață întreagă s'a rugat cu credință întors spre o Mecca chimerică — el personal ar merita altă soartă. Credința unui om fie cât de deșartă e sfântă pentru el și trebuie respectată, dacă o crede din tot sufletul. În acest înțeles noi suntem deci printre cei dintâi cari îl compătimim pe Rákosi Ienő, nu din alt motiv, dar forțele noastre sunt tinere, poporul nostru nu e capabil să mai trimită în luptă *titani cu piept de taur*, cum ar zice un înmormântat versuitor al nostru. Iar el? El e reprezentantul unui dușman care începe să desarmeze.

În luptele moderne bătaia morală este cea mai grozavă, panica, care a fugărit și pe Turci la Lule-Burgas. Aceasta se resirânge mai târziu asupra comandantilor cari sunt în stare să adune iar oștile, să le așeze din nou în linie de bătaie, fie și cu ajutorul pistolului, pentru că ei totdeauna au darul nenorocit și frumos să creadă că *trebuie* să învingă. De aceea rândurile aceste să nu fie considerate

că majoritatea socialistilor sunt, luați în parte, oameni răi din fire, dușmănoasă și invidioși. Iată de ce socialismul nu are nici un partizan printre aceia cărora o oarecare eleganță în gândire și în fapte nu le este străină.

— În grădina Luxembourg, sub cerul „gris-perle” rătăcesc alene prin aleele cu arbori desfrunziți. De astă toamnă, din Octomvrie, n'am mai fost în Cartierul Latin și n'am revăzut grădina. Când am părăsit-o acum vre-o trei luni, era încă verde și stufoasă. Astăzi, ceața ușoară a iernei plutește melancolic deasupra ei, animându-se ca niște văluri de gaze de crăcile despuiate ale copacilor.

Intr'o alee din fundul grădinei, în dosul statuei cerbului, două fete tinere șed pe o bancă. Sunt simplu îmbrăcate, palide, delicate, cu acel profil fin și copilăresc al grizetelor. Una din ele plângea încet dar îndelung. Cealaltă privește drept în fața ei și cu vârful gheții tot mișcă din loc o pietricică de pe alee.

Mă apropiu, mă așez pe bancă lângă ele, le zâmbesc ușor. Cea care nu plângea îmi răspunde tot cu un zâmbet; cealaltă urmează să verse lacrimi liniștite. Și plângea așa, ușor, fără ca să-i se încrețească chipul, fără ca gura să i se contracteze. Plânge, cum ar plânge un copil, dar cu o sinceră dezolare.

— E tristă, răspunde fără înconjur amica ei la o privire întrebătoare din parte-mi, e tristă că prietenul ei a murit. La dreptul vorbind, nu știe nici ea cu siguranță dacă a murit, dar zice că-i șoptește inima că așa e. Pe prietenul ei îl

decât ca semnalarea unui preludiu, menit prin orientările lui să ne întărească în credința isbândeii noastre de mai târziu.

Noul președinte al partidului muncii — contele Khuen-Héderváry. Desideriu Perczel, faimosul președinte de odinioară al camerei ungare și dela întemeierea partidului național al muncii până astăzi, președinte al acestuia, și-a anunțat ieri demisia din acest post onorific, într'o scrisoare adresată primministrului Lukács. Hotărîrea aceasta și-o motivează, provocându-se la starea-i sanitară sdruncinată, care nu-i permite să desvolte o activitate multămitoare ca președinte al partidului muncii. Actul de demisie al lui Perczel va fi desbătut în conferința de partid convocată pe 21 a lunii curente. În aceeaș conferință, Perczel va fi ales președinte de onoare al partidului muncii. Locul lui Perczel, în funcțiunea de președinte al partidului guvernamental, îl va ocupa contele Khuen-Héderváry.

O conferință a Slavilor de Sud. Joi seara au sosit la Abbazia mai mulți reprezentanți ai partidului autonom din Croația, Dalmația și Bosnia și Herțegovina, apoi o seamă de deputați fruntași ai Slovenilor din Istria și Carintia. Fruntașii Slavilor de sud s'au întrunit ieri înainte de amiază în sala mare din hotelul Stefania. Președinte al adunării a fost Dr. Sustersici, deputat în parlamentul austriac. Au luat parte la întrunire 12 fruntași politici ai Slavilor de sud, în mare parte deputați în Reichstagul austriac. Asupra desbaterilor urmate în conferință nu s'a dat nici cea mai mică lămurire din partea convocatorilor, așa că nici lista participanților nu se cunoaște cu siguranță. „Novi List”, ziarul croat condus de Supilo, care întreține strânse legături cu fruntașii politicii sud-slave din Austria, nici măcar nu ia notă despre conferința secretă din Abbazia.

chema Șiștov și era student aci, la Paris. De fel era din Bulgaria și a plecat când i-a chemat pentru răsboiul. A promis el Germainei că-i scrie, dar nu i-a mai scris. Și azi, venind aci prin Luxembourg și-a adus odată cu putere aminte de el, de plimbările pe cari le-au făcut astă vară prin grădină. Și a început să plângă. Să nu crezi însă că e îndrăgostită nebună de el; dar îi pare rău, că era tânăr, că astă vară trăia și glumea cu ea, și că acum cine știe în ce câmpie îi zace trupul sfâșiat. E păcat, într'adevăr, când moare un om tânăr plin de viață și de sănătate... Și mie îmi pare rău de ei”.

În vremea asta, prietena studentului bulgar încetase de a plânge. Își șterse lacrimile și mă privi cu o naivă melancolie. Când m'am ridicat de pe bancă, le-am lăsat pe amândouă mute, nemișcate, ocupate fiecare cu gândurile ei. Și am meditat la cele auzite.

Nici odată n'am simțit mai bine cruzimile răsboiului. Și m'am gândit și eu la mulțimea aceia de tineri cari acum trei și patru luni ședeau sârguitori pe băncile Sorbonei ori se plimbau pe aleele din Luxembourg, sub cerul albastru, sub soarele cald, plini de viață și de iluzii de viitor. Și le-am revăzut apoi cadavrele ciorpărite de iatagane, găurite de gloanțe, înegrite de holeră, cadavrele lor oribile și descompuse împrăștiate pe câmpurile însângerate, ori ascunse sub alte grămezi de cadavre, sub iarbă, sub pământ, în groapa neagră.

Ce fioros e răsboiul!

C. R. B.

Noi și Sașii.

In jurul reformei electorale.

De când cu ștergerea privilegiilor în urma revoluțiunii dela 1848 — sașii ardeleni și-au pierdut nu numai întreaga preponderență politică, dar pe zi ce merge pierd tot mai mult teren în toate manifestațiunile unui popor aparte, cu caracter specific național. Au ajuns aproape de stadiul, să reprezinte cu ale lor abia 200.000 de sufletele, nu o națiune în cadrele statului, nici măcar un popor în mijlocul celorlalte popoare, ci un conglomerat incolor naționalicește, prea pestriț etnicește, mai mult o *brazilă politică* în cadrele constituțiunii.

Ei, preinșii propagatori ai culturii apusene în orient, din vremea descalecării lor, dela anul 1222 încoace — au ajuns azi să fie piedeca progresului culturii apusene în țara aceasta, întreaga existență lor un anahronism, o bucată din evul mediu, drept șubredă stavilă împotriva avântului virgin al poporului românesc mai cu seamă, în calea sa spre înaintare.

Preanatural. Intreagă — mult puțină lor importanță politică, de când au avut-o și câtă au avut-o vreodată în țară — le era întemeiată pe *privilegii*. Puterea economică le era în — *bresle*. Iar restul cultural li-a fost hărăzit în temeiul comerțului ce-l făceau pe vremi cu cultura, ca *furnisori*, nu ca producători ai ei, monopolizându-i pe petecul acesta de pământ lipsit de lumină — importul. Și preafiresc dar, ca azi când marile revoluțiuni au șters în principiu cel puțin *privilegiile politice* răvășuite pe pielea de câne, când capitalismul a spulberat îngrădirea strâmtă a *breslelor economice*, când cultura nu mai călătorește cu *delejanțul* — ei, plântuțele șubrede crescute sub scutul umbros al serei privilegiilor, să se ofilească în bătaia vântului proaspăt al vieții nouă și să se usuce sub soarele dogoritor al nouilor avânturi.

Ne stoarce aceste constatări la adresa concetățenilor noștri sași, *declarațiunile deputaților lor dietali Meltzer și Graetz în fața proiectului legii electorale* — cu cari dealtfel ne ocupăm și la alt loc al ziarului nostru.

E dușmănia dată pe față a întregii colectivități anemice de sămânție săsească în vâierul impotent al acestor declarațiuni: e dușmănia groazei celui ce stă să moară ros de microbii necruțători ai tabesului, în fața sănătății viguroase a tuturor celor ce-și simt încă trăinică șira spinării.

Și cu ce vreau ei să-și iapere muribunda slăbiciune?!

Cu pansamente de noi privilegii, cu injecțiuni de noi iritante, cu — falsificarea din nou pentru Ardeal a legii electorale!

Și în temeiul căror deosebite calități ale lor cer acest deosebit tratament din partea legiului țării?!

În baza unei singure calități specifice săsești în țara întreagă: în baza guvernabilității lor din partea ori cărui guvern — care bine înțeles le asigură privilegiile.

Briliante, diamante, platină, bijuterii de aur, argint, argintării, ciasuri de perete cu pendulă cu sunet de clopot, în orice culoare și execuție, despărțământ special, articlii renumiți de argint de china, asortiment foarte bogat prețuri foarte ieftine.

Ei bine, dar această supunere anemică să fi calitatea cetățeanului unui stat cu aspirațiuni de progres?!

Noi preferim mai bine și pentru mai departe jugul purtat de grumazi sănătoși, decât injecțiunile vecinice ale acestor azi morfiniști politici.

Și vom ști da piept dușmăniei lor nepuțincoase — în butul chiar al tuturor privilegiilor ce le au și al tuturor ce le vor mai putea cerșitori.

Și să nu fim numai prea modești, să ne dăm seama asupra situațiunii poporului nostru și a colectivității lor șubrede cu toată luciditatea rezonamentului rece.

Ce reprezintă Sașii azi în Ardeal, despoiați numai puținel de patinaua de multe ori artificială a trecutului lor istoric?!

Puțini la număr și mai puțin la spor ceea ce produce ei azi e totul și pe deantregul minuscul. *Mici proprietari, mici industriași, mici comercianți, mici fabricanți*: mare le ie numai groaza de peire și spaima de noi și — drept urmare chiar a groazei acesteia li-e *marea solidaritate*. Dar solidaritatea aceasta chiar, nefiind ea închiegarea mare a pulsului muncii dornice de creațiune, dovedește mai eclatant slăbiciunea micilor noștri potrivnici. Ea are caracterul înghemuirii lașe a ariciului în pantera privilegiilor săi ghimpi. Și la aparență numai li-e mare apoi moștenirea rămasă din trecut: avantajile ce ți le dau în politică puterea mai concentrată a orașelor, proprietatea, capitalul și intelectualitatea închiegată în orașe, zalele atâtor instituțiuni economice, financiare și culturale cu rădăcini adânci în trecut. Dar repetăm chiar moștenirea aceasta li-e numai la aparență mare de fapt li-e *prea mare pentru micimea lor de azi*, nu ei o susțin, ci ea îi mai susține încă de azi pe mâne; slăbiciunea lor ar sucomba sub povara moștenirii, de aceea umblă cerșitorind și azi încă proptelele privilegiilor.

Dovadă: la orașe îi strâmtorese maghiaro-semiții, la țară îi bate brațele harnice ale plugarului român.

Pentru sufragiul universal în cea mai radicală accepțiune a sa luptă elementele de putere și de cultură ale viitorului. Impotriva lui inerția lașă a celor ce și-au trăit traiul.

La 730

IN BUCUREȘTI
Laboratorul Dr. Robin
5 str. I. C. Brătianu 5.
Director: Dr. V. Bușigă.

ANALIZE DE SÂNGE
pentru sifilis (Wasserman),
spute, urini, pe cale și orice
:: analize medicale. ::

— Lămuriri la cerere. —

Un document al vremii.

„Revoluția din Dobrești”.

Ieri și azi și-a făcut turneul în toate ziarele din monarhie o știre etichetată în culorile cele mai alarmante. Redacții în situație materială exorbitant mai fericită decât ordicare ziar românesc și-au permis chiar luxul, atât de necunoscut nouă, de a da știrea din chestiune cadrele unui vast reportaj, prin corespondenți speciali. Noi suntem bucuroși să putem da și mai tardiv informațiile necesare, așa cum le găsim în cele mai multe cazuri în marile ziare germane și ungurești, de unde le traducem. Intelectualii noștri dela sate și orașe se simt foarte rar îndemnați să ne informeze la timp, deși evenimentele cari ne interesează înainte de toate pe noi, — fiindcă se petrec de obicei pe socoteala neamului nostru — se desfășoară înaintea ochilor lor. — Dar să dăm și de data asta cuvântul unui corespondent ungar, care spune într'un ziar budapestan asupra întâmplării ce a circulat în presă, următoarele prea interesante amănunte, culese la fața locului și presărate, firește, din belșug cu nota cinismului și sarcasmului maghiaro-semitic la adresa a tot ce e românesc:

„Unde și Dumnezeu e valach!”

„Revoluție — pentru nevasta primarului.”

Dobrești, 10 Ianuarie.

„Împrejur totul e românesc. Numai funcționăria dela tren vorbește ungurește, jandarmul și finanțul.

— O sută și una de procente din populație — spune sergentul de jandarmi — sunt valache, *ba și Dumnezeu e de aceeaș pânură!*

Vreme de patru ceasuri se sgâlțâie omul în vagoanele vecinic murdare și neincălzite ale hărănitului vicinal, care seamănă cu târcile preistorice, — dela Oradea și până la Sămbășag — Rogoz. Te urci apoi într'un alt vehicol hărănit și fix după un ceas poți să faci drumul până acolo, până la *Dobrești*. Sus, la Budapesta, adevărat că au inventat pe seama satului numele de Bihardobrosd, ba au și mazăgălit cu litere mari pe peretele gării noua denumire, dar cu toate acestea oamenii din partea locului tot *Dobrești* citesc cele vre-o duzină de slove cu cari autoritățile au binevoit să dăruiască poporul din valea Petrii-Albe. Tren este numai până aci. Cine ar vrea să meargă mai departe, aducă-și aeroplan, taie-ș drum peste munți în linie atmosferică, căci altfel nu poate să-i străbată.

— Cum s'ar putea ajunge de aci la linia principală a Clujului, la Vad ori la Tileagd? — am întrebat pe directorul silvanal Török Gyula. — După hartă, nici una din aceste localități nu pot fi mai departe de 15 km.

— Cu trăsura nici cum, — a fost răspunsul — pentru că drum nu este. Pe jos într'o zi, dar nu există încă pingelele cari să reziste în o excursie ca asta.

Ei, iată și Dobrești. La capătul lumii. În vale, jur împrejurul gării stabilimentele *Societății bihorene pentru exploatarea industrială a pădurilor și varului*: fortificațiile strategice cele din urmă ale culturii. Apoi — nimic. Pădure și iar pădure. Ici-colo câteva colibe valache strentoase și cu acoperișuri de treistiiș, sub cari podoba universului, omul, trăiește într'un hal mai ticălos, chiar decât

Igaz Sándor

ARAD, bulev. Andrássy,
Palatul minorităților. Telefon nr. 321.
(4 699)

animalele. Nici urmă de jandarm pe aici. Nu există aici altă autoritate decât pumnul. Cine are mai tare palma, poate să-și stoarcă din palmuite o situație mai bună, o viață mai lesnicioasă.

În chip miraculos, însă, veșnic palma răsadului de domni e mai tare, — aici între munți, a moșilor crescuți în natura liberă mai slabă. Iar prăsila de domni își și stoarcă adevărat din palmuite buna stare, dela moți. Surtucarul triăște aici ca un vice-rege, în vreme ce poporul abia dacă mănâncă carne odată într'un an. La Crăciun. Totul e a domnilor: muntele, pădurea, pământul, banul, nevasta moșului, fata lui, ba poate și fericirea de apoi a sufletului.

De aici și-a luat începutul și răscoala din satul Lunca. Ion Tripu, birăul (primarul satului) și-a dat deja totul arindașului, tot ce a avut. Partea cea mai bună din viață, puterea trupului, munca mânărilor, — și dacă ar mai fi avut ceva, i-ar fi dat și aceea, numai chiar nevasta n'a vrut să și-o deie. Dar arindașului chiar aceea îi trebuia, femeea. Erau în partea locului muieri destule, poate mai frumoșele chiar. Arindașului îi trebuia totuș nevasta lui Ion Tripu, — poate chiar pentrucă bărbatul o păzea strâns. Și arindașul e domn, s'a și întâmplat, deci, ceea ce a vrut. Birăul s'a dus la o pădure să taie lemne. A lipsit de acasă două zile, iar când s'a întors, arindașul era mai bogat cu o cucerire.

Populația munteană e liniștită și iubitoare de pace. Cu greu o scoți din sărite. Dar dacă se mânia, Dumnezeu să te feerască de ea. Nu merge ea nici la popa, nici la jandarmerie, — își face singură dreptate. Cu hârlețu, cu sapa, cu săcurea, — cum poate. Iar Ion Tripu de data asta s'a mânia rău. Știa, că singur nu poate răbi cu arindașul și cu oamenii acestuia, — a alarmat deci satul. Și oamenii au ascultat de vorbele lui, au înfășcat săcurea, sapa și au pornit-o după el. Au luat cu ei și muierile, ha și copiii. Copiii au strins pietrele de iele.

Pe arindaș l'au găsit la tăiat de lemne. Chiar atunci dase drumul la 25 de tăietori de lemne, cari de ani de zile erau în sămbria societății. În satul învecinat, în Șohodol, 25 de oameni erau datornici arindașului și el voia caăștia să-și plătească cu lucrul datorita, — pentru asta a dat drumul celor 25 de tăietori. Cei 25 rămași fără pâine s'au atășat birăului, care voia să răsbune cinstea nevastei și au pornit-o cu toții asupra arindașului. L'au bătut. Pe un conducător al întreprinderii, care voia să-l apere l'au bătut asiderea. Arindașul a telegrafiat după ajutor, în vale. De acolo a sosit directorul fabricii, cu un funcționar și cu doi jandarmi. La oamenii fabricii erau revolvere, la jandarmi puști. Dar luncanii nu se mai temeau acum nici de arme. Arindașului i-au dat o păruială, acolo, în fata jandarmilor, — pe directorul de fabrică l'au culcat c'o lovitură. La aceasta, societatea întreagă a început să fugă. Și jandarmii. Din fugă, directorul, a mai tras două locuri asupra atacătorilor. Doi valachi s'au prăbușit pe brusii înghetate. O grindină de pietri a răspuns focurilor.

Pe sinele trenului industrial zăbovea acolo o locomotivă mică, cu care sunt transportate trunchiurile de lemne în vale. Au încălecat repede toți cei șase pe această mașinerie mărunță, — și jandarmii, — au dat apoi drum aburilor. Cu iuteala furtunii s'a pornit mașina. A alergat vre-o 400 de metri, apoi s'a răsturnat. Cinci inși au sărit de pe ea din vreme, arindașul a apucat sub roți. S'a zdrobit de tot. Luncanii, văzând nenorocirea voiau să se ia după cei ce fugeau, că acum îi topeșc. Birăul, însă, nu i-a lăsat.

— Destul a fost! — a zis — destul a căpătat!

Birăul cel atins în cinstea lui spunea asta, — ceilalți s'au împăcat. Întreagă ceata și-a făcut calea întoarsă. Tăietorii și-au văzut iarăși de răsturnarea lemnelor, muierile s'au dus acasă să fiarbă mămăligă, copiii la câmp să se joace, ca și când nu s'ar fi întâmplat nimic. La urma urmelor, însă, tot domni au rămas deasupra și cu ocazia asta, ei au fost cei mai tari. Unde nu erau de ajuns doi jandarmi, au descălecat optsprezece. Dintre luncanii au fost capturați șapte inși, împotriva birăului s'a ordonat perchițiția și satul a fost asediat.

Aceasta e povestea răscoalei din Lunca. S'a început de dimineață și spre amiază a și luat sfârșit. Cu o zi înainte de Crăciunul Românilor. N'a fost o mișcare de caracter socialist. De sentimentele sociale, de învățătura drepturilor omenești — e foarte departe încă poporația munților bihoreni. Nu stie până azi nici să scrie, — ba nici să citească. Câte unul nu cupoaste nici banii. N'a fost afacerea societății pentru exploatarea lemnului răscoala, ci

afacerea particulară a unui salarizat al ei. Domni își tranșează afacerile de asemenea natură cu pistolul, între ei. Luncanii cu hârlețu, cu sapa, — dar o tranșează și ei.

Societatea anonimă bihoreană pentru exploatarea industrială a pădurilor și a varului e o întreprindere bogată. Centrul ei e la Budapesta, stabilimentele la Beius, la Aleșd și la Dobrești. Sunt stabilimente industriale moderne, din belșug asortate. Are și o școală. O școală elementară cu șase cursuri. O dascăliță tânără, frumoșică, cu numele Hritzko Margit (Margareta Hrițco) îi îndelctnicește cu vorba ungurească pe copiii tăietorilor de lemne. Când îi ajung pe mână, nu pricepe nici unul pe ungurie. Acolo trebuie să învețe. În școală nu-i voie să se vorbească altă limbă, nici ea nu-i agrăiește altfel și nici ei nu pot să răspundă în graiul valach. Dar de îndatăce se sfârșește ora de învățământ și băieții o dau buzna pe uliță: toți vorbesc românește. Pe uliță îl agrăiesc pe unul ungurește. Răspunde — românește. Cu toții știu, dar nici unul nu vorbește ungurește. Nu vrea. Nici cei mai mărunței și nici cei mai răsăriți.

Mi-a fost milă de acea biată dascăliță, plină de ambiție și zel, cum se luptă ea aici cu slabele ei forțe, se sbate, poartă cu adevărat o luptă pe moarte pe viață pentru ungurime. Își sacrifică partea cea mai bună din viață, tinerețea, unui ideal, — și nu vede nici un rezultat.

Îmbățește paie goale.

M. Lévai.

Prieteni noștri sași și reforma d-lui Lukács

Proiectul dlui Lukács e prea radical, — tipă îngrijorăți deputații sași. — Da, — răspund în cor toți reacționarii contelui Tisza, — lărgirea dreptului electoral periclitează interesele tuturor elementelor patriotice din Ardeal. — Declarațiile deputatului sas Gustav Grätz.

— Situația politică.

Arad, 11 Ianuarie 1913.

Elementele conservative din partidul guvernamental, cari nu sunt decât prietenii intimi ai contelui Tisza și figurile tipice ale reacționarismului unguresc au pornit o întinsă mișcare în contra unor dispozițiuni din proiectul dlui Lukács, dispozițiuni ce li se par prea radicale. Cică, reforma pusă în vedere de d. Lukács nu ar apăra îndestul interesele maghiarimii și ale patrioților sași față de pericolul „valah”, prin faptul că ar face concesii însemnate (??) pretențiunilor românești în cercurile electorale cu majoritate românească din Ardeal. Curentul reacționar din partidul guvernamental, pe lângă că tinde la modificarea proiectului de reformă electorală în sensul dorit de contele Tisza și prietenii săi reacționari, vrea în același timp să contrabalanseze mișcarea de disidență pornită de elementele mai liberale din sânul aceluiaș partid.

Sașii, pe cari caricatura contelui Andrassy i-a satisfăcut mai mult decât monstrul nu mai puțin hidos al dlui Lukács, s'au alăturat bucuros la mișcarea aceasta reacționară, deoarece se tem că în urma noiei legi electorale ce vine să înlocuiască pe cea veche care era cea mai mare batjocură codificată în cărțile de lege, situația lor favorizată, nu-i vorba, și prin noua lege, va înceta de a mai fi un privilegiu unic în întreagă Europa și cu drept cuvânt, își exprimă îngrijorarea că în cercuri cu majoritate covârșitoare românească (70—80%) nu vor putea alege, ei cari nu represintă în acele cercuri decât o minoritate disparentă, deputat de neamul lor.

Nedreptatea legii electorale care, în general, rămâne aceeași și în proiectul dlui Lukács, în trecut era potențată și prin dispozițiunile speciale pentru Ardeal, unde Românii compun majoritatea și unde, așadar, acestea erau îndreptate direct în contra noastră, cerându-ne un cenz material ridicat față de celelalte părți ale țării. Și nedreptatea aceasta, strigătoare la cer, Sașii au neobrazarea să ceară ca să fie perpetuată și în noua lege, propunând chiar mai multe modalități cari să servească acest scop.

Iată, dealtfel, ce spune unul dintre fruntașii Sașilor, deputatul Gustav Grätz care, înțrebat de un redactor al unui ziar din capitală, a făcut următoarele declarațiuni în această chestiune:

După cât știm, nici o mișcare organizată de deputații sași nu există în sânul partidului guvernamental. Fapt e, însă, că un însemnat număr de deputați unguri și sași din ținuturile ardelene și-au exprimat nedumerrirea și îngrijorarea față de unele dispozițiuni prevăzute în proiectul dlui Lukács, pentrucă calificățiile, materiale și intelectuale, stabilite în proiect pun pe Ungurii și Sașii din Ardeal într'o situație foarte nefavorabilă față de Români. Ca să ilustrez această afirmație cu un exemplu vă spun că dintre 49 de comitate din Ungaria propriu zisă, abia în 7 se ridică numărul alegătorilor la suma îndoită. Din contra, dintre cele 15 comitate ardelene, în 12 numărul alegătorilor se ridică cel puțin la suma îndoită și în timp ce în comitatele din afară de Ardeal sporul cel mai mare al alegătorilor abia într'un singur caz e de 128 procente, — în Ardeal acesta întrece 180—200 de procente, ba într'un comitat putem înregistra chiar un spor de 309 procente.

Proiectul reformei electorale nu favorizează, așadar, în Ardeal *inteligenta* ungurească și săsească. Îndeosebi intrarea analfabetilor în șirul alegătorilor formează un salt primejdios pentru elementele inteligente (!) și patriotice în favorul Românilor. De aici, mișcarea care tinde la unele modificări în proiectul dlui Lukács, dacă e ca interesele ungurești și săsești să fie apărate. Tinzând la acest scop, suntem siliți să cerem ca în proiect să se fixeze anumite dispozițiuni speciale sau cu alte cuvinte, să se ridice îngrădiri mai stricte pentru alegători. Avem pentru aceasta exemple și în străinătate, așa în Austria (??) și în Statele Unite (?), unde legea nu stabilește aceleași condițiuni pentru toate provinciile, și așa era și în Anglia până la 1884. Ar mai fi și a doua modalitate pentru a asigura interesele patriotice, și anume, modificarea condițiunilor stabilite prin cenzul intelectual: mă gândesc la intrarea în număr prea în mare a analfabetilor în rândul alegătorilor.

Cum va considera guvernul aceste nedumeriri, dintre modalitățile propuse pe care o va primi, — la întrebarea asta nu putem răspunde încă. Sunt unii cari spun că îngrădirea dreptului de vot cu condițiuni mai grele pentru întreaga țară, nu e o procedură corectă, și *pedecea cea mai mare a lărgirii dreptului electoral, e tocmai împrejurarea că suntem siliți să ne gândim mereu la stările din Ardeal. Aceștia ar primi mai bucuros dacă pentru Ardeal legea ar stabili dispozițiuni specifice, pentrucă din cauza împrejurărilor speciale din Ardeal nu putem o pri ca Budapesta și orașele mari din Ungaria să nu capete drepturi electorale lărgite, așa cum le reclamă spiritul vremii.*

Ar mai fi și a treia modalitate, și adică: arondarea potrivită (?) a cercurilor electorale.

Acțiunea socialistilor.

Partidul social-democrat organizează o întinsă agitație în toată țara în contra proiectului electoral al dlui Lukács. Măne va avea loc o mare adunare în capitală și aproape 50 de adu-

nări politice, aranjate de partidul social-democrat în celelalte orașe mari ale Ungariei. Seria adunărilor va fi continuată și în Duminicile următoare. Socialiștii pun în vedere o grevă generală pe mai multe zile ori poate chiar săptămâni. „Grewa aceasta — scrie organul socialiştilor — va fi o grevă a luptei celor nedreptățiți în contra detentorilor puterii, — și durata grevei nici noi nu o putem stabili de mai înainte. Ea va lua sfârșit numai după ce am învins ori am căzut, și — vom învinge”.

Consiliu de miniștri.

Azi la orele 11 înainte de amiază a avut loc în palatul ministrului președinte un consiliu de miniștri sub președinția dlui Lukács. La consiliu, care a durat două ore întregi, au luat parte afară de ministrul Serényi toți membrii guvernului.

Scrisoare din Șemniț.

Tărani români căzuți jertfă băncilor de speculație iudeo-magihiare din nordul Ungariei.

Nu mai încape îndoială, că institutele de bani jidano-ungurești de prin Ardeal și Bănat vor atrage în mrejele lor mulți Români, dar ea chiar și micile bănci de acest fel din nordul țării să facă gheșefuri între țărani noștri înerezători și răbădători, asta nu mi-o puteam închipui.

Mai zilele trecute am întâlnit pe stradele Șemnițului un țaran român rătăcit, de loc din Nicolinț Timișorii. La prima vedere am crezut, că va fi tata vr-unui student român, cu atât mai mare mi-a fost însă mirarea, când am auzit că are de a face cu o bancă locală. Țărnuț nostru, al cărui nume e Nicolae Medrea (ori Mitrea?) și care a călătorit două zile de acasă până aici, amărât și disperat ne-a povestit studenților, cari am făcut roată în jurul lui, cum a căzut pradă uneltirilor unei agenturi de a susnumitului institut.

Un agent anume, pe care el l'a crezut de român, deoarece i-a vorbit românește, umblând și prin Nicolinț mai anii trecuți, l'a momit să ia un împrumut într-o sumă destul de considerabilă dela o bancă de aci. Țăranul nostru lesne crezător și fără să știe cu cine și ce bancă are a face a încheiat afacerea sub condiția, ca interesele să le plătească tot la jumătate de an. Bietul om a făcut, cum a putut și și-ar fi și solvit totdeauna la timp regulat camelele la mâna aceluiaș agent mijlocitor, când bine de curând se trezește numai cu o citare din partea judecătorei din Șemniț, ca să vie la pertractare. Până a umblat însă, să afle despre ce e vorba, căci nu înțelegea citarea, până a sosit aici la o depărtare de satul lui de 700 klm. a scăpat termenul. În Șemniț a aflat apoi, că el nu și-ar fi plătit interesele pe semestrul trecut, din care cauza a fost dat pe mâna avocatului. Ne având evitanță n'a putut documenta, că ar fi plătit, a trebuit deci să solvească cele 140 cor. Din nou, dimpreună cu încă alte peste 100 coroane ca spese de pertractare; primind în schimb o inpuțernicie din partea băncii, cu care și-ar putea căuta dreptul față de respectivul agent.

Nu-i așa, că e nostimă pățania bietului om, pe care o am redat-o așa, după cum ne-a povestit-o?

Nu intenționez să mă fac aici detractorul acestui institut financiar, căci fără îndoială va fi procedat pe cale legală, pe care însă sigur numai de noi și de țărani noștri nu îl doare, — ci voese să constat numai niște fenomene ciudate în viața noastră de toate zilele.

Adese-ori se poate auzi și ceti, că am avea bănci destule, ba, că am avea chiar prea multe. Ei bine, cum să ne explicăm atunci fenomenul acest atât de curios și îngrijitor? Cum să înțelegem atunci, că bunăoară în Ardeal capitalul băncilor unguerești numai e de cine ori mai mare, ca alor noastre și totuș pot exista, ba încă, după cum se vede, mai pot înființa filiale și prin celelalte colțuri ale țării? Eu cred, că sau nu avem destule, sau, dacă — amăsurat puterilor noastre — da, atunci acestea nu toate își îndeplinesc chemarea lor, cum ar trebui. Putem avea sute de bănci, cari cu maximul de interese permis de lege, când alături cele străine ne înbie cu un cre-

dit mai estin, după cum s'a întâmplat și în cazul citat încheindu-se împrumutul cu 6 și jum. procente. Ori cum, dar banul e ban și îl iau de unde îl găsește mai ușor; aici nu prea încape considerații mai înalte și mai cu seamă, când e vorba de poporul pășut de toate relele.

Am adus acest caz extrem de fenomenal al vieții noastre financiare la cunoștința publicului mare, mai ales, că nu e vorba numai de acel Nicolae Medrea, ci — după spusesele țăranelui — încă de vre-o alți 20 de țărani, toți din Nicolinț, cari ar fi pățiți cu toții la fel, aceștia însă cel puțin n'au mai spusat cu drumul până aici. Ba aș putea afirma cu siguranță că sate de acestea se mai găsește pe la noi, de oarece anul trecut am putut observa alți doi țărani tot din Bănat. Aceștia însă n'au voit să ne spue, ce i-a adus pe aici. Cine știe apoi, dacă țărani noștri nu vor colinda ba prin Cașovia, ba prin pojon, sau mai știe Dumnezeu pe unde?!

Nu-mi pot închipui însă, cum de au căzut în mreaja aceasta toamă sătenii frunțașei comune, Nicolinț, care trebuie, că dispune de conducători cu dragoste față de popor și, cari îi vor sta în ajutor în toate privințele.

E vorba acum, ca cei căzuți în mreaja aceasta, să fie scăpați. Sătenii amintiți, dintre cari unii s'au încercat în împrumuturi de mai multe mii, sigur că dispun de avere frumoasă; băncile noastre din jurul Nicolințului deci să ceară a le răscumpăra datorita făcând-o aceasta între cele mai posibile avantaje. Iar chestia să o ia în mână căturării satului.

E în joc doar starea materială a atâtor țărani români dela cari așteptăm, să-și dea votul la proxima alegere, dar mai presus de toate să spălăm palma rușinoasă pe care ni-o a aplicat „Selmezbányai takarékpénztár!”

I. P.

Situația internațională.

— Incordarea relațiilor româno-bulgare. —

Declarațiile fostului ministru de război al României d. general Argetoianu.

Viena. — D. general Argetoianu, fostul ministru de război al României, care actualmente petrece în Viena, a acordat un interview unui colaborator al ziarului „Neue Freie Presse” în cursul căruia a făcut, între altele, următoarele declarațiuni:

„Știri pozitive asupra mersului tratatelor româno-bulgare nu am. Dnii Take Ionescu și Mișu urmează tratative la Londra și sperez că punctul nostru de vedere va ieși biruitor. Se vorbește incorect despre „compensațiuni” pe cari noi le-am pretinde Bulgariei. De fapt însă noi pretindem numai o rectificarea a graniței precum și respectarea cuvenită a drepturilor, mai ales bisericești și școlare, a conaționalilor noștri de către aliații balcanici.

Rectificarea graniței Dobrogei noastre e o chestie veche și ea datează încă dela congresul din Berlin. Legitimitatea pretențiilor noastre a fost recunoscută de către toate puterile. Noi voim să putem trăi în relații bune, chiar prietenești cu Bulgaria, dar Bulgaria, ar trebui să înțeleagă și să recunoască, chiar în urma atitudinii sale dela eliberarea ei de sub jugul turcesc încoaci, legitimitatea pretențiilor noastre. Bulgaria încontinuu a ridicat pretenții asupra Dobrogei noastre și astfel e foarte natural că atunci când Bulgaria se mărește în mod considerabil în dauna Turciei, voim să știm asigurată granița Dobrogei noastre. Noi pretindem numai strictul necesar pentru noi, deoarece nu voim să cădem jertfă unei eventuale surprinderi, dar suntem firm decisi să câștigăm acest minim.

Eu nu cred că vom trebui să facem uz de arme, dar suntem pregătiți pentru orice eventualitate. Mobilizarea armatei noastre se poate face foarte repede, așa că putem să trimitem, în orice moment, 300.000 soldați la graniță, iar după cinci zile alți 200.000 soldați. Armamentul și munițiunea noastră de război e completă și dispunem de-o artilerie excelentă.

Cu un cuvânt noi putem privi cu încredere în viitor, sperăm însă că diferendul actual — chiar

în interesul bine priceput al Bulgariei — se va putea aplana pe cale pacifică.

Reluarea tratatelor româno-bulgare.

Londra. — Corespondentul agenției Reuter află dela d. Take Ionescu, că tratativele româno-bulgare au fost reluate. D. Take Ionescu a declarat numitului corespondent că nu poate să-i comunice nimic despre amănuntele acestor tratative, deoarece tratativele se fac în modul cel mai discret.

D. Mișu la Viena.

Viena. — D. Mișu, ambasadorul român dela Londra a sosit ieri seară aici. Se svonește că d-sa va avea o întrevedere cu contele Berchtold, ministrul de externe al monarhiei noastre.

România va creia un „fait accompli”?

București. — Guvernul bulgar a fost încunoscintat din partea guvernului român, că România nu mai poate să tolereze târăgânarea răspunsului definitiv al Bulgariei în privința cedării pretențiilor românești, deoarece cercurile militare românești insistă pentru mobilizarea armatei. Cercurile competente sunt de credință, că România să creieze un „fait accompli” prin ocuparea teritorului pe care îl pretinde Bulgariei.

Tratatative româno-turcești?

Constantinopol. — Se svonește că între d. ministru Filipescu, care petrece aici, și guvernul otoman au loc tratative în scopul unei alianțe ofensive și defensive între România și Turcia. Ziarul „Tahydromos” încă afirmă că între Turcia și România au loc tratative secrete.

Declarațiile dlui ministru Filipescu.

Constantinopol. — Conducătorul misiunii românești, d. ministru Filipescu, care de trei zile petrece aici, a făcut unui ziarist turc următoarele declarațiuni:

„Misiunea noastră nu are nici un scop politic. Eu am un scurt concediu pe care voesc să-l petrec aici. Relațiunile noastre cu Turcia sunt foarte prietenești, ambele state având aceleași interese. Bulgaria probabil nu va voi să cedeze pretențiilor noastre. Dr. Daneff voiește să amâne până după încheierea păcii cu Turcia tratativele cu reprezentării noștri dela Londra.

Noi pretindem Bulgariei teritorul dela Turtucaia—Cavarna până la Silistra. În cazul când Bulgaria va târăgâna tratativele, de sine se vor naște conflicte. În cazul acesta Rusia va lua apărarea Bulgariei, iar Turcia și România, fără de a avea vre-un acord secret, se vor sprijini reciproc, având, după cum am spus, aceleași interese”.

Intervenția puterilor.

Frankfurt. — Ziarului „Frankfurter Zeitung” i se comunică din Constantinopol că aci ar fi avut loc o conferință a ambasadorilor marilor puteri cu scopul de a se stabili o înțelegere și de a se compune o notă colectivă pe care puterile s'o adreseze Turciei în cazul reînceperii ostilităților.

Poarta a încunoscintat puterile că un astfel de demers colectiv n'ar avea nici un rost, deoarece Turcia e decisă să continue războiul.

România va ordona mobilizarea?

Paris. — Aici a sosit știrea, că dacă în decurs de 24 ore Bulgaria nu va da un răspuns hotărât și definitiv, guvernul român va ordona mobilizarea armatei.

NAGY JENŐ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ — KOLOZSVÁR
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plăttre în rate, pe lângă
garanția de zece ani. (97—)

INFORMAȚIUNI

Arad, 11 Ianuarie 1913.

Aeroplanul Ardealului.

Când vor ajunge șirele acestea sub ochii cititorilor noștri, inginerul Vlaicu va fi ajuns de-abinele pe pământul negurosului Albion, în metropola lumii, la Londra.

Alaltăieri ne-a fost oaspe în Arad. Am petrecut o seară împreună. Iar azi dimineața cu acceleratul de 8 ore a plecat via Budapesta—Viena—Paris, direct la Londra.

Știrea, reproducă și de noi după gazetele din Tară, că o societate engleză i-ar fi făcut oferta să-i cumpere brevetul, se confirmă. Iată ce ne spunea însuș Vlaicu:

„În toamnă, când cu zborurile făcute la manevrele regale din România, un lord englez, financiarul firmei Marconi din Londra pentru telegrafia fără sârmă, mi-a văzut aparatul. Prin doctorul Lupu, fost prefect, azi medicul primar al județului Ilfov, m'a rugat să fac câteva sboruri și în fața lui. Am sburat și se vede că i-am plăcut. Mi-a făcut oferta să construiască aeroplanul Vlaicu III. În atelierele societății Marconi din Londra. Esitasem. Dar acum, după ce și statul român mi-a făcut comanda unui aeroplan tipul III și după ce am primit din Londra dela numita societate o nouă ofertă, dar mai concretă, făcându-mi totodată și comanda unui aparat — m'am hotărât. Cele trei aeroplane le voi construi la Londra în atelierele Marconi. Mă bucur cu atât mai mult, că o să mi se dea prilejul să cunosc pe dl Marconi inventatorul telegrafiei fără sârmă și conducător-proprietar al acelor ateliere. Dacă noul aparat ce-l voi construi va întruni condițiunile cerute, o să-mi pot vinde și brevetul. Dar... și Vlaicu zimbea pe sub mustăcioară — de asta vom vorbi mai târziu; până atunci să ajung numai la Londra, să-mi rad mustața, să-mi las barbișoane, să mă fac englez get-beget și — să-i tai pe toți!”

„Noul aeroplan va fi construit pentru 80 de cai putere. Va fi neasemănat mai solid și mai stabil decât cele de până acum și va avea esențiale modificări”.

— Dar cu cest al doilea ce vei face, il vinzi?!

„Cu nici un preț! O să-l dau însă muzeului național. Doar trebuie să dau și eu o chitanță ceva pentru frumoasa sumă ce mi s'a colectat pentru aeroplanul Ardealului”.

Apropos de colectă. S'a început cu un avânt și cu rezultat frumusele. Că acum în urmă, cu nenorocita aceasta vreme de criză financiară stagnează puțin, n'are mult a face. Avem deplină nădejde că suma contemplată dintru început va fi ajunsă. Vin încheierile băncilor noastre și admăriile generale. Nu ne îndoim, că ceea ce a lăsat de împlinit munificența particularilor, vor întregi băncile.

În drumul său spre Londra Vlaicu e însoțit și de dl doctor Lupu. E vorba să i se aranjeze acolo și un mare meeting.

— Și pe când ai nădejdi să te întorci Vlaicute? — îl întrebăram la plecare.

„Mai știu și eu!?... Dar mamei, când am plecat mai alaltăieri din Bintiți, am trebuit să-i promit, că colea mai în primăvară, când vor fi sosit rândunelele iară, să mă întorc și eu... Și voi veni încheie zimbând — dar... în sbor!”

Să-ți ajute Dumnezeu Vlaicule!

O nouă revistă politică românească. În zilele acestea a apărut „Orientul Român” al dlui V. Moldovan. Pentru a scoate o revistă politică trebuie însă să știi ce vrei și să dovedești îndreptățirea părerii tale; și mai ales trebuie să cunoști limitele până la cari poți să te avâți cu judecata, nu cu fantasia.

Programul dezvoltat de primul număr ne pare cam confuz și nerumegat. Din „binevoitoarea observație” Or. R. cere nici mai mult nici mai puțin decât intrarea României sub sceptrul împărătesc al Habsburgilor, în calitate de confederată, rămânându-i dinastia actuală suverană — și totuș supusă. Și asta pe baza unui drept istoric (?), pe care nici Habsburgii nu-l revendică față de România, căci se vede acest „drept istoric” e inventat de Or. R.

De altă parte însă cere și menținerea „conexului țării” de sub coroana St. Ștefan; adică noi chiar și în cazul de mai sus am rămânea tot cum suntem, dându-i-se României numai Basarabia; aceasta însă nu împiedică pe Or. R. să ceară validitatea principiului național pe toate terenele „ca principiu constitutiv de stat.”

Și am întreba: cum crede „Or. R.” că s'ar realiza în urma celor de mai sus românitatea Orientului?

Trecând mai departe ne face o penibilă impresie articolul (?) „Pe drumuri nouă”, care nu e nici mai mult nici mai puțin decât o simplă reclamă a Societății de asigurare din Trieste. Scriitorul va fi de sigur un foarte agil agent al acelei firme. Bagseamă aceasta ar fi să fie dovada naționalismului curat, desinteresat al „vindecătorului ranelor acoperite cu vâlul intereselor particulare” din „desfășurarea steagului” — reclamei.

Trecând peste spiritul ieftin al „glosselor” credem că în sec. al XX. cea mai elementară cerință a unei reviste românești, — fie și orientale, — este să fie scrisă corect românește. A serie și astăzi: „poziții principali a programului”, „schimbării radicale a sistemurilor”, a cărei realizarea; redacția este la adresa Kolozsvár să-l arate la marii proprietari Români (sic), a vorbi de „cărarea revendicării”, „consultarea pașilor de lipsă”, „ca-racter autoritativ”, „în lavrat”, „împăcarea prinsă cu mai multă sau mai puțină obiectivitate” — înseamnă a nu ști românește.

În astfel de împrejurări ne cade bine să putem citi interesant și vioaia descriere a „Lunii nouă” a dlui Moldovan, și binegândita și frumos dezvoltată „Lupta pentru existență a popoarelor” a dlui prof. Ursu.

Pentru fondul ziariștilor. Ca răscumpărări de felicitări de anul nou institutul de economie „Ardeleana” din Orăștie a primit următoarele daruri: dela Dr. Aurel Vlad 10 cor., fam. căp. D. Florian 4 cor., dna Aurelia Boldea 4 cor., Dr. Aurel Novac, avocat în Biserica Albă 20 cor. — Sincerile noastre mulțămite.

Consacrarea Episcopului de Lugoj. În 1 Ianuarie, la Anul nou, va avea loc în Blaj consacrarea noului episcop greco-catolic de Lugoj, dl. dn Dr. Valeriu Frențiu. Consacrarea se va face prin Excelența Sa mitropolitul Victor Mihali asistat de episcopii sufragani de Orade și Gherla, P. P. S. S. L. L. Hossu și Radu. Din partea guvernului vor fi prezenți Dr. Andor, consilier ministerial și Dr. Siegescu, consilier de curte.

† Gheorghe Andreica. A doua zi după Crăciun după scurte suferințe a trecut la cele eterne fostul învățător al Butenilor Gheorghe Andreica. Începerea prea curândă a muncii grele de învățător precum și nesfârșitele năcazuri i-au atras un morb incurabil care l-a și răpus în floarea vieții, în vârstă de abia 24 de ani, după o frumoasă activitate dezvoltată ca învățător. Inmormântarea defunctului a avut loc în 9 Ianuarie n. dela casa părintească din Arad, însoțită fiind de lacrimile și suspinurile nemângăiaților săi părinți precum și de sincerile regrete ale numeroșilor prieteni. Odihnească în pace.

În loc de cununii eterne pe cosciugul neuitatei lor nașă Elena Raicu, familia Aurel St. Șuțuț din Nădlac a dăruit 50 cor., familia Ioan Moldovan din Arad 20 cor. iar profesoara Emilia Orfi a dăruit 10 cor. fondului „Cununii eterne” pentru îmbrăcarea copiilor români săraci din Arad. — Arad, 9 Ianuarie 1913. Const. Don, episcop I.

O întâmpinare. Într-o corespondență trimisă dintr-o comună de pe Murăș zilele trecute se spunea că administrația comitatului Murăș-Turda și ar fi făcut datoria față de populația de toate colorile prin urmare și față de cea românească a aceluși comitat, împărțind în mod egal acele ajutoare de cartofi trimise de guvernul Ungariei. După informațiile primite ulterior însă acele impresii dulceașe și-au întunecat tot nimbul, căci ajutoarele au fost toate stoarse de „Székelyföldi kirendeltség”, ca și alte dăți împărțind bogatelor comune săcuiști totul și excepționând comunele românești. Săcuii se bucură anual de împărțiri de semințe, de vite de prăsilă, de bani pentru direcerea drumurilor, Circulara de aparență dreptate a comitelui Köllö se referă la comanda cartofilor pe „bani în mână!”. Stările de mizerie ale neamului nostru din acel comitat nici când nu vor fi îndreptate prin vre-un simț de dreptate a stăpânirii...

Aniversarea nașterii principesei Maria. Joi a fost aniversarea nașterii A. S. R. principesei Maria, fiica AA. LL. RR. principelui Ferdinand și principesei Maria a României. A. S. R. s'a născut în anul 1899.

D. Gh. C. Derussi consul general al României la Budapesta, a fost înaintat ministru plenipotențiar clasa II în postul aflat vacant. D. Derussi, va funcționa mai departe în calitate de consul general al României la Budapesta.

Moartea unui academician francez. Din Paris primim știrea despre moartea marelui învățat Cailletet, membru al Academiei de științe și președinte al aeroclubului francez, întâmplată în Paris.

Decorarea unor demnitari italieni și austro-ungari. Cu prilejul ratificării tratatului triplei alianțe M. Sa monarhul Francisc Iosif a conferit dlor Gholitti, San Giuliano și ducelui de Avarna, ambasador la Viena, marea cruce Sf. Ștefan. Regele Italiei a conferit dlor Stürgh. Lukács, Mérey și șefului de secțiune Macchio, marea cruce a ordinului Maurice și Lazar.

Crăciunul la Sârbi. Sârbii, foarte religioși ca toți Slavii, au obiceiuri ciudate la Crăciun, a căror origine am găsit-o de pe vremea când ei au fost convertiți la creștinism. Cel mai ciudat e acela al aruncării „kugei”, care e practicată mai ales de cătră țărani. Cu ajutorul fiicelor ei, mama pregătește o pastă compusă din făină de grâu, miere și dulceață de coacăze, din care face un fel de cozonac mare. Tatăl, ia pasta pe podul palmei, o face ghemotoc mare și o aruncă în tavan. Dacă proiectul se turtește și rămâne lipit de tavan, e semn norocos și de prosperitate pentru întreaga familie. În caz când pasta nu se prinde și cade, atunci familia se poate aștepta la cele mai mari nenorociri. Ar fi interesant să știm, dacă această superstiție ciudată o au și celelalte ramuri ale familiei slave.

Logodnă. Dșoara Octavia Damian și dl Sabbin Solomon logodiți. — Felicitări!

Din Ciclova. După o frumoasă vorbire a P. O. D. Traian Oprea în biserica rom. din Ciclova sătenii de față au ridicat salariul învățătoresc — pentru trei personajii. În ziua primă a sârbătorilor Nașterii Domnului predicând din nou dl protopop Oprea sătenii au hotărât să ție morțiș, la portul românesc, după cum li s'a dat sfatul. De-ar da Dumnezeu să fie așa și 'n alte părți.

Rog sprijinul on. public român.

Cu propierea sărbătorilor, am onoare a recomanda oneratului public român

Prăvălia mea de ghete, pălării, albituri

precum și totfelul de obiecte pentru modă.

ARAD, str. Deák-Ferenc nr. 4.

(vis à-vis de librăria diecezană).

Cu deosebită stimă:

IOAN PINTEA

singurul comerciant român de modă pentru bărbați.

(Pi. 840-52)

Să sprijinim comerțul român

Un nou despărțământ al Asociațiunei. Dl proto-pop Gabriel Cherebețiu, ca delegat al comitetului central, a convocat pe ziua de 14 Noemvrie în Jibou pe intelectuali și țărani la o consfățuire, pentru a hotărî înființarea *despărțământului Jibou al Asociațiunei*. Și-au luat angajamentul o seamă din cei prezenți pentru a susține cu tărie nou înființatul despărțământ depunând forțe morale și materiale. S'au înscris mulți membri ordinari, iar dl Dr. Aurel Hetco membru pe viață. Director al despărțământului a fost ales dl Teofil Dragomir, iar în comitetul executiv o seamă de intelectuali activi și de bună credință.

Războiul aurului. Se pare că pericolul unui război european a trecut, că nu mai e probabil ca cele șase mari puteri ale Europei să se încadreze între dănsese. Totuși statistica următoare e și așa extrem de interesantă. E vorba de cantitatea de aur — arma de căpetenie în războiul modern — de care dispun Tripla-alianță și Tripla-înțelegere.

După statistica aceasta bazată pe bilanțurile oficiale, rezerva în aur a băncilor de emisiune a Triplei-alianțe este de 3 miliarde 483 milioane de franci, din care pentru Germania 962 milioane; pentru Austria 1.231 milioane; pentru Italia 1.289 milioane.

În războiul aurului Tripla-înțelegere pare a fi mult mai bine pregătită: rezerva ei de aur se ridică la 7 miliarde 785 milioane; din care Rusia cu 3.529 milioane, Franța cu 3.210 milioane și Anglia cu 2.822 milioane. Trebuie să fim însă seama și de aurul ce se găsește în circulație și care mărește încă superioritatea Triplei-înțelegerei, căci aceasta dispune de 12 miliarde 40 milioane aur în circulație.

Tripla alianță n'are decât 8.028 miliarde aur în circulație.

După cum se vede, părește, cum zice Românul, Tripla-înțelegere poate arunca ori când mănășa Triplei-alianțe.

În favorul despărțământului „Timișoara” al „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român” au dăruit ca rescumpărări pentru felițările de Anul nou 1913, următorii domni: Ioan Doboșan, inv. pens. Timișoara Iosefin 10 cor., Dr. Lucian Georgeviciu, adv. Receaș 5 cor., Emanuil Ungurian, adv. Timișoara 4 cor., Ioan Oprea, adm. prot. Timișoara 2 cor., Romul Nicolin, friseur Timișoara 2 cor., Arcadie Oprean, f. de bancă Receaș 2 cor., Romul Carabașu, dir. de bancă Timișoara 2 cor., Mihaiu Ardelean, neg. Timișoara 5 cor., Dr. Traian Sincay, adv. Vinga 5 cor., Teodor Ioaneșiu, preot Bencec cor. 1.20, Nicolae Crișnariu, preot Băratez cor. 1.20, Dr. Aurel Cosma, adv. Timișoara 4 cor., Dr. George Adam, adv. Timișoara 5 cor., Atanasiu Baicu, inv. pens. Ghioce 1 cor., Ioan Popa, f. de bancă Timișoara 1 cor., Liviu Magdu f. de bancă Timișoara 1 cor., Constantin Ardelean, f. de bancă Timișoara 50 bani, Ioan Russu, preot Parța 1 cor., Alexandru Hodagiu f. de bancă Timișoara 50 bani, Ioan Selegian Timișoara 1 cor., Ilie Olariu f. de bancă 50 bani, Dr. Valer Mezin Timișoara 1 cor., Dr. Cornel Crăciunescu Timișoara 1 cor., total cor. 56.90. — care sumă a intrat la cassa despărțământului numit al „Asociațiunei”.

Pentru aceste daruri în numele și din încredințarea comitetului „Asociațiunei” despărțământului „Timișoara” aduc cele mai călduroase mulțămite. — Romulus Carabașiu directorul desp. „Timișoara.”

Masa studenților academici „Dr. Aurel Mureșianu” din Cluj are 20 locuri libere. Cererile pentru ocuparea lor să se înainteze până la 20 Ianuarie 1913 n. domnului rector al mesei, Petru Simu, Cluj, Jókai-utca 6. Cererile vor fi însoțite de următoarele documente: a) indice ori atestate de maturitate; b) atestat despre starea materială proprie și a părinților precum și despre numărul membrilor familiei; c) declarație dacă

au vre-un ștendiu ori nu; și d) declarație că au luat act de conținutul regulamentului „Mesei” și se vor conforma aceluia. Beneficiații din semestrul trecut, cari nu au satisfăcut condițiilor și nu vor prezenta motive întemeiate nu vor fi luați în combinație. Direcțiunea institutului „Economul”.

Știri din Dej. După informațiile esacte, primite ulterior, țin să rectifice pasagiul ultim al „Serisoarei din Dej”, publicată în Nr.-ul 280 al „Românului”, în sensul următor: Preoțimea din dieceza Gherlei e din nou îndemnată prin un „Circular” din 21 Maiu 1912 a asigura edificiile parohiale, bisericesti și școlare la banca Transilvania pe lângă condițiile stipulate în convențiunea încheiată între ordinariat și bancă încă în anul 1906. — Convențiunea conține ce e drept unele favoruri pentru dieceza, (b. o. 10% din premiile încasate se pun la dispoziția diecezei pentru scopurile sale; nu e eschis însă, ca în aceleași condițiuni să se încheie o convențiune cu „Generală” noastră și prin aceasta să se scoată din vigoare convențiunea amintită. Atât pentru stabilirea adevărului!

Dureri și păcate — mărunte. Ni se scrie: În satul Gurghiu, sat românesc, fiind o petrecere „românească” de sărbătorile s'a jucat mult și bine, până în zori de zi, numai boston-esárdás și e vădit că Românii de aici nici nu cumose un joc mai isteț, mai frumos, mai inteligent. Eu din întâmplare, cedând stăruințelor îndelungate ale unui prieten de acolo care mă asigura că o să am prilejul să admir o petrecere cu caracter cât se poate de românesc, am încercat marea durere de a fi martor la „românească” petrecere și ceea ce mă doare mai mult e că frunțașii satului și diriguitorii acelei petreceri amuzau de excepționalul deliciu de învârteală boston-esárdásă. E vorba ca aici să-și ție și desp. Asociațiunii adunarea și tare-aș vrea să știu dacă și cu acele prileji își vor vedea ochii același extaz — și aceeași nepuțință de judecată românească! — *Cor.*

Perlele reginei Margareta. Regina Margareta, mama regelui Italiei a primit acum opt zile corpul diplomatic. În clipa când întindea mâna unui ambasador, firul colanului ei de perle cenușii se rupse și mărgăritarele se vărsară pe covor. Diplomatii se aplecară să le adune, fără grijă de etichetă și cu toate protestările reginei: „Lăsați, domnilor; nu merită osteneala de a vă apleca!” Dar acele cari voră să-și inapoieze perlele regăsite, ea le spuse cu un zâmbet extrem de grațios: „Păstrați-le, vă rog, ca o amintire dela regina-mamă!”

Mikado în Europa. După o informație a ziarului japonz „Jiji Shimpo” din Tokio, noul împărat Yoshihito a hotărât să efectueze o lungă călătorie prin Europa și să-i viziteze pe suverani.

Călătoria aceasta pe care Mikado o dorește de multă vreme, va avea loc pe bordul unui vas de război japonez.

Mulțămită publică. Pentru zidirea sfintei mănăstiri dela „Isvorul Miron” a mai intrat la subsemnatul până astăzi următoarele daruri benevole și anume: Dela comuna bisericăasă Vlaicovași 6 cor. dela comuna bisericăasă Voiteg 2 cor. dela dl Alexandru Popoviciu paroh în Bucovăț din incidentul căsătoriei fiicei sale Ana 10 cor. dela Ioan Frantescu cand. de preot din Dragșinești, din incidentul căsătoriei sale cu Ana fiica parohului Alexandru Popoviciu 10 cor. dela comuna bisericăasă Glodgilescă colectat prin preotul Petru Juian 12 cor. Primească marinimoșii donatori pe calea aceasta cele mai călduroase mulțămiri pentru acest binevoitor sprijin. Făget, în 27 Decemvrie 1912. *Sebastian Olariu*, protopresbiter.

x Atragem atențiunea on. cetitori asupra anunțului „Igaz Sándor” publicat azi.

x De voiți un bun medicament de casă contra reumei, durerilor de dinți etc. și un bun desinfectant al pielei (după ras, contra mătreței) întrebuințați spirtul de vin „Optimus” preparat de farmacistul Mr. Lt. Virgil Albescu Gurahont (Honeztö). Depozite: Arad, farmacia Földes; Brad, Cucean; Timișoara, Lutye I. și Friker P. Gyárváros; Criștior, Matca; Deva, Balog; Boița, Ballass și Eisler etc. etc.

x Se încunoștințează, on. public din loc și provincă, că cafeneaua „Abazia”, după o renovare generală se va deschide în 11 luna crt. st. n. pe lângă concursul unei excelente muzici din loc.

x Atragem atențiunea on. cetitorilor noștri asupra anunțului „Picklin” publicat azi.

x **Cafea prăjită**, tea rom, să cumpărați numai dela *Preszter*, Budapesta, str. Kecskeméti, Nr. 8. 628.

x Domnul **Dr. Palóc**, medic specialist în Budapesta s'a întors din călătoria sa în străinătate și și-a început iarăș ordinațiunile (IV. Muzeum Ring 13).

x **Nadler és Dr. Schönfeld** fabrică de oroloage pentru turnuri, *Budapesta VIII. Prater 9.* O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați liferază cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite ȳratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru. (N 42)

x **Să cumpărăm pe seama domnilor pentru Crăciun** cravate fine o'clock, bāsmăluțe de mātāsă de salon, garnituri de butoni pentru cămeși, cravate de mātāsă lucrate cu mātā, veste moderne p. fracuri, la **Brachfeld F.**, furn. de curte, Budapesta, în colțul străzilor Dorotya și Gizzella. E. 677.

CRONICA SOCIALA

Petrececi.

Tinerimea română din Rodna-veche și jur amajază producțiune teatrală-muzicală în 14 Ian. st. n. 1913 (în ziua de anul nou) la 1/28 oare seara în localitățile școalei gr. cat. din loc. După producțiune urmează dans în hotelul „Karásonyi Simon”. Venitul este destinat în favoarea ridicării unei bine stabile de teatru — filiala din loc. Execută următorul program: 1. O, ce veste minurată, (colindă) de G. Dima, cor mixt executat de corul tinerimei. 2. Treceți valea, cor mixt, muzica de I. Mureșianu executat de corul tinerimei. 3. „De pe urma betiei” comedie în 2 acte de N. Rădulescu-Niger. 4. Dorul și Neică Neiculiță, cor mixt, muzica de Iacob Mureșianu, executat de corul tinerimei. 5. „Țiganul în căruță”, dialog de Em. Suciu. 6. Mars ostășesc, cor mixt, muzica de G. Muzicescu, executat de corul tinerimei.

În atențiunea oșlor ce cumpără bijuteri

Zinner Testvérek num. sul LISZT HUGÓ.
B.d-pesta, strada Vázi nrul 2

Considerând împrejurările actuale, toate obiectele de aur, bijuteriile și briliantele cslatoase în magazinul meu le pun la vânzare cu prețurile cele mai scăzute. Rog să priviți vitrina mea, unde pe fiecare obiect se află însemnat și prețul scăzut.

Rog să fiți atenți la nr. 2! . . . Fond. i. n. 1874.
E 656

(E 528)

Telegramă dela Gambrinus! BUDAP STA, bulev. Erzsébet nr. 27

CEL MAI MARE ȘI MAI FRUMOS RESTAURANT din Ungaria.

In fiecare zi de sărbătoare și Duminică dimineața prânzișor și muzică militară

Zilind după amezzi oji ā și concert de orhestră.
Seara concert simfonic dat de orhestra militară
Bere „Részvény”. Prațuri moderafe!

Proprietar:

Oláh Gyárfás Mihály

ECONOMIE.

Băncile populare
și cooperativele sătești în România.

VIII.

(Articol final).

Tocmai zilele acestea s'a stins în țară unul din bărbaiții politici, cari au contribuit mult la întemeierea băncilor populare și la curentul de *cooperatiune economică* la țară: Spiru Haret. Întâmplarea a voit ca să nu încheiem seria articolelor noastre înainte de această zi de doliu public, care a fost ziua morții merituosului fruntaș liberal și bărbat de stat Spiru Haret.

Căci regretatul *Spiru Haret* a fost nu numai un bun ministru de instrucție, ci și un priceput economist. El și-a dat seama perfect, că țărănul are nevoie, afară de hrana intelectuală și de o situațiune materială dacă nu excelentă cel puțin tolerabilă. De aceea regretatul Spiru Haret a pus atâta preț pe *activitatea extrașcolară* a dascălilor dela țară, de aceea a luptat așa de mult, cu atâta tenacitate pentru curentul de cooperatiune economică în sânul clasei noastre rurale, pentru: băncile populare, obștile de arendare și diferitele cooperative de producțiune și consumațiune dela țară.

La înmormântarea mult regretatului fruntaș liberal și bărbat de stat s'a rostit diferite cuvântări prin cari au fost recapitulate pentru memoria opiniei românești meritele acestui distins patriot. O cuvântare plină de adânci sentimente patriotice, plină de adevăr a fost aceea a eminentului fruntaș liberal și economist I. G. Duca, urmașul vrednic al regretatului Haret pe terenul luptei pentru *emanciparea economică a țărănimii*. În numele consiliului de administrație al Casei centrale a Băncilor populare și a Cooperativelor sătești d. I. G. Duca, a exprimat prin cuvinte deosebit de adânc simțite durerea pe care a cauzat-o întregii cooperatiuni rurale moartea fără de veste alui Spiru Haret. Credem că ilustrăm mai bine opera acestui bun ministru citând următorul pasaj din admirabila cuvântare a dlui I. G. Duca:

„Spiru Haret a înțeles încă din tinerețea lui că România nu-și poate păstra locul printre popoare, nici îndeplini merrrea istorică dacă va avea o țărănimie *săracă și luminată* și de aceea el a închinat toată viața lui înfăptuirii acestor două idealuri.

Prin școală el a dat poporului lumină. Prin activitatea extrașcolară și *cooperatiune* el a arătat și a deschis satelor calea *vădit-cărei economice*.

Fără imboldul, fără sfatul, fără cuvântul lui cald și plin de îmbărbătare, *mişcarea cooperativă* n'ar fi putut să se nască. Fără sprințul lui de fiecare ceas, fără pilda propriei sale energii care nu se descuraja nici în fața nepăsării, nici în fața cruceilor, nici în fața împotrivirilor mișcarea n'ar fi putut prinde rădăcini.

Intruosul au găsit învățătorii, preoții și toată lumea dela sate țărna trebuincioasă ca să înfrângă greutatea începutului și ca să creeze acea *impunătoare* mișcare cooperativă care *îmbunătățește zilnic soarta țărănimii* și constituie, fără îndoială, fenomenul economic cel mai însemnat și cel mai îmbucurător al vremurilor noastre.“

Ținem de asemenea să cităm cuvân-

tele adânc simțite prin cari d. I. G. Duca și-a încheiat cuvântarea sa funebă și cari au produs o impresie profundă:

„În toate *băncile populare*, în *cooperativele* din cele mai îndepărtate sate, pretutindeni unde va licări vreodată un focar ori cât de palid de ridicare economică a *țărănimii*, amintirea lui Spiru Haret va fi păstrată cu evlavie și numele lui va fi pomenit cu recunoștință!...“

Era o datorie patriotică și o datorie de recunoștință pentru noi ca vorbind într'o serie de articole despre băncile populare și cooperativele sătești din țară să reamintim publicului românesc meritele neșterse ale regretatului Spiru Haret. Și credem că n'am fi putut găsi cuvinte prin cari să ilustrăm mai nimerit meritele defunctului fruntaș pe tărâmul economic decât prin paginile ce le-am citat din cuvântarea caldă a tovarășului de muncă și de luptă economică al regretatului: eminentul și distinsul economist d. I. G. Duca. Cel mai autorizat a vorbi despre meritele economice ale regretatului Haret este fără îndoială acela care a luat succesiunea aceasta a unei lupte economice grele dar glorioase, pentru ridicarea țărănimii noastre și care conduce acum cu o pricepere rară mișcarea cooperativă, d. I. G. Duca. Suntem convinși că urmașul nu va fi mai puțin mare decât predecesorul său...

Și acum, spre a termina expunerile noastre în cari am căutat să punem cât mai multă obiectivitate și sollicitudine pentru soarta iubitorilor noștri țărani, trebuie să adăugăm că afară de băncile populare și de obștile de arendare mai există și *alte cooperative sătești* de tot soiul, deși acestea nu joacă rolul covârșitor pe care-l joacă băncile populare în primul rând și obștile de arendare în al doilea rând.

Asemenea societăți cooperative auxiliare sunt următoarele:

Societățile cooperative de producție și consumație pentru *întreprinderile de moară, societăților pentru exploatarea de păduri*, cooperativele sătești de producție, de aprovizionare și *desfacere în comun*, societățile cooperative de producție pentru exploatarea de *mașini agricole*, apoi *brutăriile cooperative* și în general societățile cooperative de producție și consumație. Notăm că fiecare din aceste societăți cooperative, *al căror număr sporște în fiecare an* în mod îmbucurător și cari, aproape toate, au dat rezultate practice necontestate, are *statul-tip* al ei întocmit de casa centrală.

În aceste statute-tip ale societăților cooperative găsim același principiu generos de încurajarea și *protejarea țărănimii*, găsim pretutindeni grija legiuitorului de a *emancipa* țărănimia de sub apăsarea economică a diferiților exploatare în covârșitoare majoritate streini! Am văzut, în articolele trecute, câtă sollicitudine a dovedit legiuitorul pentru țărani. Aceași sollicitudine și aceleași rezultate *serioase*, bune, le găsim și aici ca și la băncile populare și la obștile de arendare.

Toate aceste considerațiuni ne fac să sperăm într'o soartă mai bună a țărănimii noastre, ne fac mai optimiști și ne fac să dorim distinsilor bărbaiți de stat cari conduc mișcarea cooperativă: spor la muncă și succes, pentru binele țărănimii, a patriei și a națiunii!

Paris, 7 Ianuarie 1913.

M. R. Ș.

Bibliografie.

A apărut în editura librăriei C. Sfetea din București: „*Pandurul*” de Bucura Dumbravă, autoarea celebrului roman „*Haiducul*” și se află de vânzare la principalele librării din București și România. Prețul 3 lei.

Au apărut:

„*Oriental român*” revistă politică și culturală, anul I, nr. 1. Director V. E. Moldovan. Cuprinsul: Redacția: Desfășurăm steagul. Dr. T. Crișanu: Problema zilelor noastre. V. E. Moldovan: Din Lumea Nouă. I. Ursu: Lupta pentru existență a popoarelor. Nic. Drumaru: Pe drumuri nouă pentru înstărirea satelor. Dr. E. Bianu: Accente. Un anonim: Din trecutul apropiat. Dr. Valer Moldovan: Glosse. Dr. Amos Frâncu: Organizația economică a satelor. V. E. M.: Momente. Red.: În clipa din urmă. Posta redacției. „*Oriental român*” apare în Cluj odată pe lună, pe 3 coale de tipar. Abon. la an 10 cor., pt. străinătate 15 cor.

Noua Revistă Română, director C. Rădulescu-Motru. Noutăți: Acordul partidelor în fața străinătății. — Reforma electorală. Actuale. C. Rădulescu-Motru: Spiru C. Haret. Traian Lalescu: Spiru Haret ca om de știință. D. Drăghinescu: Idealul nostru național și situația externă. Literatură. Radu D. Rosetti: Legendă. (versuri). D. Iacobescu: Vers pervers (versuri). Literatură dramatică. Caton Theodorian: Ziua din urmă. (Dramă într'un act.) Cronica artistică. Adrian Maniu: Muzeul Simu (cu 7 ilustrații). Cronica literară. Ioan Trivale: „*Pe Mărgineanca*” de C. Sandu-Aldea. Insemnări: Matematicile. — Politică comercială a Bulgariei. — Polemica M. Dragomirescu-Davila. — Revista Revistelor: Simbolul. — Ramuri. — Freamătul. — Revue Contemporaine. — Vremea Nouă. — Revue Bleue. Memento.

POȘTA REDACȚIEI.

Dlul Dr. O. F. Trebuie să respectăm hotărîrea și rugămîntea justă a tipografilor românești de a nu publica nimic ce s'a tipărit în o tipografie străină și astfel nici o Dvoastră nu putem face abatere.

Dlul Basil Barbu, locot. Budapesta. Cereți dela „*Librăria diecezană*” din Arad „*Abecedarul pentru analfabeti*” de d. Todan recomandat cu căldură de factorii noștri competenți. Veți primi tot de acolo și lamuririle necesare cu privire la revizite și la prelegerile populare de cari ne întrebați.

„*I-cu*”. Numai atât s'a putut da, întârziind prea mult raportul.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

Dr. Petru Comes, Hațeg. Aurel C. Popovici Wien XIX. Hochschulstrasse 27.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Mulțămită publică.

Din incidentul morții prea iubit și în vezi neuitatei mele Mamă. *Văd. Elena Gera* vin pe aceasta cale a mulțami tuturor domnilor și damelor care au luat parte la înmormântare și mau adresat în nemărginita mea durere cuvinte de mângâiere.

Șiria, la 8 Ianuarie 1913.

(Se 739)

Cu stimă:

Văd. Draghina Secula n. Mera.

111 - 190.

Gustați
Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru“.

Anunț.

Caut pentru 1 Februarie 1913 un **candidat de avocat** pentru cancelaria mea advocațională. Preferiți sunt cei cu practică. Renunțarea după învoială.
Dr. Constantin Moga,
advocat în Brașov.
(Mo 738)

Se caută un **candidat de avocat** cu practică cu intrarea la 15 Ianuarie, pe lângă comunicare condițiilor în cancelaria avocatului.
Dr. Ioan Papp,
Buteni (Körösbökeny), com. Arad.
(Pa 705)

Atențiune.

Se caută un **român** cu cunoștințe de tipografie și librărie, care ar putea cumpăra sau arănda o **librărie** îmbinată cu **tipografie**, legătorie și papetarie modern aranjată și bine introdusă într'un oraș românesc. Capital necesar 10.000 cor. Informații la directorul tipografiei dl **Dimitrie Bucevschi** și la proprietarul **M. Klinghoffer**, în Gura-Humorului Bucovina.
(Po 688)

DIAMANT FERENCZ

electrician, magazin de candelabre Arad, str. **Deák-Ferencz** nr. 7.
(Di 336-41).

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Pichler Sándor**, Arad Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.
(Pi 307-100)

ANUNȚ.

Isoria munților apuseni „Tara Topilor” editată de **R. Patitia** se află de vânzare cu 1 cor. 60 fl. (și porto postal) la autorul și la toate librăriile românești precum și la **W. Krafft** în Sibiu și **Coloman Nemeș** în Lugoj.
Pa 732

PURGATIV MODERN, cu efect imediat
1 cutie 1 coroană
Farmacia „BAYER” Budapest VI.,
Andrássy út 84. liferantul curții arhiducelui.
(E 598-10)

WOHANKA FELI HONIGYÁRTMÁNY!
NYERSOLAJ MOTOROK
ÉS LOKOMOBILOK
ÜZEMKÖLTSEGEK
NAGYSÁG SZERINT 1½-2 filler
ORÁNKENT, LOERÁNKENT, NINCSE ROBBANÓ-
ÉS TŰZ-VESELY! MINDEN PÉNZÜGYÖRI
ELLENŐRZÉS, ENGEDÉLY NÉLKÜL.
WOHANKA és TÁRSÁ BUDAPEST,
V. Váci-Körút 76.
(E 595)

**In contra tusei, răgușelei și ca-
tarului nu e nimic mai bun decât**
Bomboanele Réthy.

La cumpărare să grijim cerind anume fa-
bricatele **Réthy**, deoarece sunt emul-
tații nereușite. — Originalul are pe cutie
cuvântul »**RÉTHY**«. — O cutie 60 fil. O cutie
mare 1 cor. **Se capătă în ori-ce prăvălie.**
Se primiți numai cele cu marca »**RÉTHY**«.
(Go 581-6)

[Se 71-]

Salon de haine bărbătești
J. Schneider, Sibiu
Hermannsplatz 8, etajul I.
Palatul Habermann. (Nagyszében)

In atenția celor ce zidesc case!
TEODOR CIOBAN
ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARCHITECT
ARAD, Str. Deák-Ferencz 20.

Cu onoare încunoștiințez pe on. public, că
in bransa arhitectonică
execut tot felul de întreprinderi, transformări
de zidiri vechi, repararea de biserici române
și școli, precum și zidirea lor.
Cu planuri și bugete servesc cu prețuri
cât se poate de moderate. Comande primesc
atât în loc cât și în provincie. Rugând spri-
jinul on. public român seinez
Cu stimă
Teodor Cioban.
(Co 105-50)

Gratis

nu, dar pentru prețuri foarte
ieftine poți să cumperi cele mai
bune oroloage, oroloage cu pen-
dul, de părete și deșteptătoare,
precum și bijuterii de aur și
argint și articlii optici

STROBL JOZSEF
olasornloar și giuvaergiu
LUGOJ, strada Bonnaz numărul 7.
Pentru orice fel de reparări și cumpărări de oro-
loage ofer garanță. (S 363-30)

Pacea să-lășlu este în familia care
cumpără ghetă pentru sărbătorile
de Crăciun dela

Purjesz Lázár,

(P 711) depozitar central.
Arad, **Andrássy-rör**, (Hotel „Panonia”)
1 păr. chevreaux cu bumbi pentru
dame 7-50
1 păr. chevreaux cu șnururi pentru
dame 7-
1 păr. chevreaux cu șnururi pentru
bărbați 8-
1 păr. chevreaux cu bumbi pentru
bărbați 9-
Ghete pentru copii dela 1- cor.

Fondat în a. 1845. Telefon 162-01.

DREHER IGNACZ és FIA

fabrică de mărfuri fine de oțel
BUDAPESTA, IV., Kossuth Lajos-u. 14.

Oferă totfelul de cuțite de buzunar, foar-
fecii, briciuri, achizite pentru ras și manikur,
tacămuri pentru poame și pentru miază,
instrumente pentru grădină și articlii de
economie. Cereți catalog. (E 589-50)

Sanatorul - Park

Budapesta, VI., Aréná-út 84/a (Városliget).
**Secție de chirurgie, uro-
logie și gynecologie.**

Secție de chirurgie și gynecologie aran-
jată foarte modern și cu 4 săli de operație.

Secție urologică pentru cei suferinzi de
beșică, rinichi și prostați cu aranjamente
diagnostice și vindecătoare.

Fiecare își poate alege pe medicul curant.
Prețuri moderate. — Prospecte se trimit.
Telefon nr. 58-94, 52-53.
(E 451-13)

Hotel „ORIENT”

Budapesta, VII., bulevard Rákóczy nr. 42.

Renovată radical,
85 camere cu lu-
minație electrică.

Prețurile camerelor
dela 3 cor. în sus.

Serviciu prompt și
constiințios.

(E 635-52) Roagă binevoitor sprijin
PROPRIETARUL.

MĂSOLAT.

Az Óradnai járás főszolgabírájától.
Sz.: 3592/912.

Pályázati Hirdetmény.

Ó adna, Ujradna, Radnalajosaľva és Major köz ékekből, Óradna nagyközség székhelylyel szervezett körorvosi Állásra pályázatot hirdetek.

JAVADALMAZÁS:

Törzsfizetés: 1600 korona, továbbá az 1908. évi XXXVIII. t. c. 15. §-a értelmében megillető ötéves kő-pótlék és a szabályrendeletileg megállapított látógási díjak.

Utálatány és lakbér rendezés alatt:

Felhívom mindazon orvosdoktorokat akik ezen állást elayereni ohajják, hogy az 1883. I. t. c. 9. § értelmében illetve az 1908. évi XXXVIII. t. c. 7. § értelmében felszerelt kérvényeket 1913. évi február hó 15-ig hivatalomhoz adják be.

A választás hatánapjáról a pályázókat külön fogom értesíteni.

Óradna, 1913. évi január hó 4-én.

Hozsda György s. k.
főszolgabíró.

MĂSOLAT.

Az Óradnai járás főszolgabírájától.
Sz.: 3592/912.

Pályázati Hirdetmény.

Nagyilva, Magara, Szentjózsef és Kosna köz ékekből, Nagyilva nagyközség székhelylyel szervezett körorvosi Állásra pályázatot hirdetek.

JAVADALMAZÁS:

Törzsfizetés: 1600 korona. Az 1908. évi XXXVIII. t. c. 15. § értelmében megillető ötéves kő-pótlék és a szabályrendeletileg megállapított látógási díjak.

Utálatány és lakbér rendezés alatt:

Felhívom mindazon orvosdoktorokat, akik ezen állást elayereni ohajják, hogy az 1883. I. t. c. 9. §-a illetve az 1908. XXXVIII. t. c. 7. §-a értelmében felszerelt kérvényeket 1913. évi február hó 15-ig hivatalomhoz adják be.

A választás hatánapjáról a pályázókat külön fogom értesíteni.

Óradna, 1913. évi január hó 4-én.

Hozsda György s. k.
főszolgabíró.

GHEORGHE SZÖCS

:: CROITOR CIVIL ȘI MILITAR ::

Sz. 94-40

BRAȘOV,
Strada Mihael Weiss nr. 10.
[Casa proprie].

Depozit de cele mai nouă stoffe indigene și din străinătate — Serviciu prompt! Prețuri solide!

Cel mai natural și cel mai modern miros de flori este

„Rosa Centifolia“.

1 sticlă 5—, 7-50 și 12 cor.

De vânzare la:

Török Andor és Társa

(To 694) drogherie

Arad, bulev. Andrássy nr. 20

Asortiment bogat!

Aparate de fotografiat, mașini reflectoare
înmăritoare (E 644-10)

WANAUS JÓZSEF

artielii de fotografiat și magazin de artielii chimiei. BUDAPESTA, IV. str., Sütő, nr. 6. Colțul străzii Deak-Ferencz.

Plăci și hârtii pentru fotografie.

Material totdeauna proaspăt!!

Catalog de prețuri gratis și franco.

Telefon 8-67.

Înștiințare.

Aduc la cunoștința on. public, că am repășit dela firma Verbos A. și FH, unde am servit 32 de ani ca conducător și tapețier, am deschis în strada Magyar nr. 23

un atelier modern de tapețerie.

Intrând în relațiuni de afaceri cu măsarul Sigismund Perényi sunt în plăcuta pozițiune de a executa cele mai fine lucrări de mäsărie și tapețerie.

Roagă binevoitorul sprijin al on. public:

Laurențiu Édi și Sigismund Perényi.
Stabilimentul de mobile. strada Magyar nr. 23.
(E 619)

Pentru Crăciunul ortodox

cele mai ieftine jucării se vând la:

Magazinul Eisele

ARAD, str. Ceák-Ferencz nr. 2.

(E 713)

Cel mai potrivit cadou de Crăciun și Anul-nou e Parfumul

în cutii elegante cu 1—2—3 sticle à 5, 6, 7, 8, 9, 10 până la 50 coroane. — Revizite de pieptănat dela 10 cor. până la 100 cor. — Instrumente de manicură: à 7, 8, 10, 12, 40 cor. — Săpunuri fine odorante: 3 bucăți dela 1 cor. până la 28 cor.

Proască pentru parfum dela 3 cor. până la 10 cor. — Ean de coogne cu miros de măgăritare și violele 2 cor. — Ape fine de toaletă și cele mai moderne parfumuri franceze și engleze se pot cumpăra ieftin dela depozitul de parfumerii.

FONDATA 1830! **LUEFF SĂNDOR** FONDATA 1830!

În parfumeria, B-pest VI. Váci-utca 7.

(E 671—)

Dacă voiți să faceți mare economie în bani

atunci necondiționat să cercetați noul magazin restaurat de haine pentru bărbați, băeți și copii a lui

Korányi Jenő, Arad, Szabadság-tér.

Tot aici se află asortiment foarte bogat de tot felul de ghete, pălării și artielii de modă pentru bărbați Prețuri foarte ieftine. Ko 654

Grăbiți a vă folosi de acest prilej bun.

LAPIDES M.

Telefon 88-47

fabrică de mobile artistice și lucrări de mäsărit, cu putere motorică, întreprindere modernă pentru mobilarea locuințelor. — Budapesta. VII., str. Rózsa, nr. 72. (Casă proprie).

E 681

Execută și ține în depozit — în săli speciale — numai

mobile artistice și elegante.

Fond. în a. 1883.

Asortiment colosal

mașini de cusut, fonograme, biciclete și plăci pe lângă

plătiri în rate favorabile!

ATELIER DE REPARATURI!

KELEMEN SAMU

Seghedin (Szeged) str. Oroszlán.

Atelier special pentru repararea mașinilor de scris.

Catalog de prețuri gratis și franco. (Go 544-10)

ANUNȚURI

se primesc cu prețuri moderate la administrația ziarului acesta. ::

OMEGA

sunt cele mai bune și mai precise oroloage.

Se capătă la toți ceasornicarii mai de seamă. (Du345-12)

Mare târg de Crăciun
în magazinul

Kunz József és T-sa
Budapesta,

V., colțul străzilor Deák-Ferencz și Bécsi.

Prețuri excepționale de Crăciun:

- Pânză de bumbac, un val 23 m. — 14.—
- Cămașă „Record” pentru femei, din șifon bun — 2.—
- Butaloni „Record” pentru femei, din șifon bun — 2.—
- Halat „Record” pentru femei, din șifon bun — 2.—
- Halat pentru bărbați, — — — 30.—
- Cravată modernă — — — 1.—
- Flanel tenis, cu ață vărgat, 1 m. — — 48.—
- Urs polar cu cap, imitație — — — 80.—
- Giorapi p. femei, 6 părechi de culoare cenușie — — — 6-30
- Giorapi p. femei 6 păr., cu ajour negru 4-95
- Fugar velvet, rămășițe, 1 m. dela 4.— în sus
- Fugar tapestry, „ „ „ 3.— „ „
- Covoare olandeze sau de ață 1 m. „ —70 „ „
- Talia de dantelă — — — 3.— „ „

Orice rămășițe se vinde cu prețuri foarte ieftine.
(E 657)

(K 582-12)
SANATORUL JÁNOS

: obstetrică :
și gynecologie

o o o

Profesor: Dr. BÄCKER
JOZSEF. — Medic-șef:
Dr. TOTH GEDEON.

BUDAPEST, Városmajor-utca.

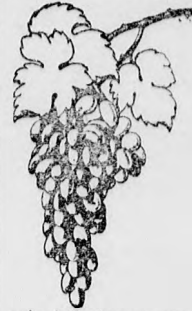
JOAN TEJNOR

Timișoara-Fabric, Andrásy-u. 18.

Recomand numai fabricate de clasa primă ca: cuțite de buzunar, briciuri de ras, foarfeci de oțel, instrumente chirurgice, tacâmuri, unelte de grădină, bantage; legături la curarea morburilor se efectuează prin oameni experți

Giorapi de gumi, specialist pentru mâni artistice, picioare și alte aparate ortopedice, preservative, ascuțiri, reparaturi, nichelări se efectuează garanție de oameni experți.

Vânzare de altoi de vițe și altoi de pomi.

Cine dorește să aibă vițe sănătoasă, ieftină și durabilă, precum și pomărițe onorabile și durabile să se adreseze cu încredere lui

Vityé Miklós

cea mai bună și mai conștințioasă condusă pe piene de vițe și de pomi din Ungaria, OSCSANAD, comit. Torontal unde se vinde cantități mari de altoi el. I. cu rădăcini, pomiori și altoi netezi pentru vinuri de deșert și pentru soiuri de deșert, vițe americane netede și cu rădăcini.

Mare asortiment de frandafiri nobili. Gaile de Orpington 3 milioane de bucăți. Se primesc anunțuri de comenzi pentru toamnă și primăvară.

Catalog ilustrat și de prețuri gratis și franco. H. 532-18

Ce faceți băeți? — Tata ne-a dat voie! Căci fumăm doar tuburi veritabile Antintecotin firma „JACOBI” din cutii de lemn

Păziți! Sunt veritabile numai cu inscripțiunea „JACOBI”. Fiecare cutie conține interesante fotografii Röntgen.

Magazin principal: (Eo 548) Magy. kir. dohány és szivar különlegességi áruda.

Prețuri moderate.

EUGEN LIEBLICH

fotograf

Sibiu — Nagyszeben, str. Elisabeta Nr. 56 (casa proprie).

Execută toffelul de icoane artistice.

Plantinatipie, icoane simple, mici și până la mărime naturală. Picturi renumite în oleu în toată mărimea, după orice fotografie mică. Fotografierea, copiilor executată modern, fotografiere în grup și familie, se știe că atelierul acesta în privința mărimeii este primul. Atelierul în timp de iarnă este încălzit, se poate fotografia chiar și pe timp ploios.

LI 72-60

Cu asigurați servesc.

Weidner Jakab

(W 482—)

Lugoj, strada Széchenyi nr. 8.

Telefon 87.

Prăvălie de pielării și acvizițe pentru pantofari. Părți superioare la ghețe. Atelierul acesta de reparare rapidă se execută ghețe pentru domni, — femei și — copii precum și cioboate pentru soldați, după regulile militare. Cea mai ieftină — sursă — de cumpărat pentru pantofari. Părți superioare de ghețe după măsură sau model. Expediare cu poșta cea mai apropiată. La comenzile din provincie e destul a se trimite 1 gheată uzată.

Apaducte

Încălzire centrală cu apă și aburi, ventilatoare, aranjamente pentru ferbătoare cu aburi și spălător cu aburi, pompe, closete

Knuth Károly

Inginer și fabricant, liferantul de curte al Al. Sale ces. și reg. arhiduc. Josif

Budapest, VII. Garay u. 6-10 sz.

(E 691-20)

Telefon 863.

Casa proprie.

IOAN KALLAP

Arad,

turnătorie și luminărie aranjată cu putere electrică,

își recomandă fabricatele sale pe sărbători ș. a. lumânării, turte și ecet. în acest fah.

Titorii și vânzătorii au rabat mare.

(Ka 663—)

P. T.

Am onoare a aduce la cunoștința On. public, că am deschis în Arad, str. Deák-Ferencz nr. 39, vis-à-vis de hotelul „Vadászkürt”

UN SALON MODERN DE FRIZERIE

corespunzător tuturor cerințelor moderne și igienice. Atrag binevoitoarea atențiune a On. public asupra faptului, că experiențele în această branșă mi le-am câștigat în orașele mari din străinătate și din patrie în baza cărora mi-am provăzut salonul cu cele mai bune mașini și aparate pentru spălătul părului, pentru uscătul părului și pentru masajul cu electricitate, apoi cu scaune americane.

Rugând binevoitorul sprijin al On. public, tot odată Vă aduc la cunoștință, că salonul meu este provăzut cu cel mai mare confort, iar prețurile sunt la fel cu al celorlalte saloane de primul rang din localitate.

Cerând binevoitorul sprijin On. public sunt

AUREL BODROCEAN,

(Bo 618)

barbier și frizer.

Se deschide

Ko 741

CAFENEAUA „ABÁZIA”.

Aduc la cunoștința onor. public, cât și stimaților mei oaspeți, că

Cafeneaua „Abázia” din piața Libertății

care cu totul din nou este renovată și aranjată spre comoditate

■ **Sâmbătă, în 11 luna crt.** ■

eu concursul unei orhestre din loc

■ **se deschide sărbătorește!** ■

Nu am cruțat nici un fel de jertfă, numai ca stimații oaspeți să se poată simți bine. Ca în trecut, așa și în viitor, mă voi nizu, ca **excelente beuturi de cafea și mâncări reci**, pe lângă serviciu prompt să se poată primi, ca să-mi pot câștiga încrederea on. oaspeți. ::

Muzică stabilă.

Cere binevoitorul sprijin :

Kovács Artur.

Librăria „TRIBUNA”

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 20.

Al. Sadoveanu, Bordeenii și alte povestiri (1912)	— — — —	2—
I. Pillat, Visări păgâne (Cărțile albe)	— — — —	1.75
Ion Agârbiceanu, Schițe și povestiri	— — — —	2—
L. Rebreanu, Frământări	— — — —	1.50
Vasile Goldiș, A nemzetiségi kérdésről	— — — —	1—
Rubin Patitia, Munții noștri, Țara Țopilor, Despre trecutul Munților Apuseni ai Transilvaniei	— — — —	2—
Gheorghe Barițiu, Studii și articole, cu o prefață de Dr. I. Lupșa	— — — —	1.50
N. Iorga, Generalități cu privire la studiile istorice	— — — —	1.50
N. Iorga, Cugetări	— — — —	2.50
S. Mehedintzi, Cătră noua generație	— — — —	1.50
Iules Payot, Educația Voinței	— — — —	2—
Alexandru Ciura, Foiletoane	— — — —	1.60
P. Dulfu, Isprăvile lui Păcală. Carte premiată de Acad. Rom. Ed. III.	— — — —	1—
Dr. V. Bianu, medic, Doctorul de casă sau dicționarul sănătăți 800 p.	— — — —	14—
Caragiale, Schițe nouă	— — — —	1.25
Delavrancea, Irinel Comedie în 3 acte	— — — —	2.50
Victor Eftimiu, Poemele singurătății	— — — —	2—
N. Bălcescu, Istoria Rom. sub Mihai Vodă Viteazul, 8 vol. leg.	— — — —	2.80
Teodor Crivetz, Bătălia dela Racova din Ianuarie 1475. (Cu o hartă anexă)	— — — —	2.50
D. C. Moruzi, Instrăinații. Roman	— — — —	2—
Radu Rosetti, Păcatele slugeriului	— — — —	2—
A. Maior, Făt-Frumos, Poem dramatic în 4 acte	— — — —	2—
M. Eminescu, Lumină de lună. Poezii	— — — —	2—
Institutul pedagogic gr.-or. rom. din Arad	— — — —	2—
N. Zaharia, Mihail Eminescu, Viața și opera sa	— — — —	3—
ediție de lux	— — — —	4—
Din seriile și cuvântările lui Ion C. Brătianu 1821—1891.	— — — —	—
Partea I. 1848—1868	— — — —	2—
Ion C. Brătianu, Discursuri, scrieri, acte și documeete, vol. II.	— — — —	2—
Nicu Dracinski, Poezii	— — — —	2—
Memoriile d-nei Steinheil	— — — —	—80
Napoleon în Rusia	— — — —	—80
Virgil Onițiu, Din cele trecute vremi	— — — —	2—
I. Novicow, Emaneiparea femeii	— — — —	2—
I. Corbu, Nouă teorie cosmogonică	— — — —	1.40
Dr. Pompil Cioban, Creditul nostru. Studiu economic financiar	— — — —	2—
Ecaterina Pitiș, Poezii	— — — —	1.50
Spiridon Popescu, Contribuțiune la munca pentru ridicarea poporului. Lucrare premiată de „Academia Română”	— — — —	2—
Vioara din Bihor, Schițe și nuvele	— — — —	2—
Maupassant, Inima noastră, roman	— — — —	2—
N. Iorga, Neamul Românesc în Basarabia	— — — —	2.50
I. C. Apostol, Cuza-Vodă și reforma sa în biserica română.	— — — —	—
După documente	— — — —	—60
T. D. Speranță, Teatru de familie	— — — —	2—
Delavrancea, Luceafărul, dramă în 5 acte	— — — —	2.50
Halima sau 1000 de nopți, 4 volume	— — — —	6—
un volum	— — — —	1.60
D. Anghel, Fantome	— — — —	2—
I. Agârbiceanu, În întuneric, nuvele	— — — —	2—
Em. Gârleanu, Cea d'întâi durere, nuvele și schițe	— — — —	2.50
Sofia Nădejde, Patimi, roman din viața românească	— — — —	2—
Constantin Negruzzi, Păcatele tinerețelor	— — — —	—95
Omer, Iliada, trad. de G. Murnu	— — — —	3—
Ion Gorun, Robinson în țara românească	— — — —	1—
Reproducere după tablourile lui Grigorescu, 20 de reproduceri admirabil reușite. Mărimea 38x29 cm. Prețul unui tablou	— — — —	2.50
Intrarea lui Mihail Viteazul în Alba-Iulia. Tabloul ore mărimea de 63x45 cm. Prețul	— — — —	2.50
Marele album intitulat „Armata română”. Reproduceri după tablourile pictorului T. Ajdukiewicz, cu 27 tablouri în format 52x43	— — — —	15—
Lazăr Săineanu, Dicționar universal al limbii române. Ed. II-a	— — — —	8—
Dr. Dionisie Moldovan, Avocatul poporal broșat	— — — —	2.50 fil., legat 3.50
A. Bena, Nu m'abandona. Pentru o voce și piano	— — — —	1.30

Calendarul „Lumea Ilustrată” 1.50 fil., Calendarul „Partidului Național Român” din Ungaria și Transilvania 60 fil., „Amicul Poporului” 70 fil., „Calendarul Săptăminii” 30 fil., „Calendarul Național” 40 fil., „Păcălici”, Calendar glumeț 30 fil., Calendar diecezan cu șematism 50 fil. fără șematism 30 fil., Calendar de părete 20 fil.

Album pentru ilustrate à 1.60, 2. 3. 4 și 5 cor.; Album pentru poezii dela 70 fil. în sus. — Ilustrate cu porturi naționale românești bucata 16 fil. Ilustrate cu familia regală din România bucata 20 fil. — Hârtie de scris cutia dela 20 fil în sus.

George Dima, Cântece și Balade pentru o voce și pian, cu text român și german. 1. Dorința, 1.80, 2. De ce nu'mi vii? 1.50, 3. Peste vărfuri 1—, 4. Și da-ă ramuri bat în geam 1.30, 5. Somnorose păsărele 1.20, 6. Știi tu mândro? 1—, 7. Cântecul păstorului 1.30, 8. Pe când soarele de vară 1—, 9. Biata inimă nșelată 1.30, 10. Groza, baladă 2.70, 11. Hotărâre 1—, 12. Noi trei 1—, 13. Ștefan Vodă și codrul, baladă 1.80, 14. Trădare 90 fil. 15. Cucerile 1.50, 16. A venit un lup din crâng 1.75. — Cântece populare românești pentru o voce cu acompaniament de pian de G. Dima. — 1. Mândruță de demult 1—, 2. Jelui-măș și n'am cui 1.30, 3. Vai mândruță dragi ne-avem 1—, 4. He, vai, mă! 1.30, 5. De-ar fi trăznit Dumnezeu 1.30, 6. Sub fereastra mândrei mele 1.50, 7. O ce veste minunată 1—, 8. Doamne, Isuse Hristoase 1—, 9. Legăn verde 1—, 10. O inimă ntristată 90 fil., 11. Hop, țuca-fure! 1—, 12. Ciobanul 1.30

Biblioteca „Minervei”, „Socec”, „Bibl. pentru toți”, „Lumina”, „Lumen”, „Tri-buna” etc. în cataloage separate.

Câteva cuvinte asupra boalelor secrete!

E trist, — dar în realitate adevărat că în vremea de azi e bătătoare la ochi mulțimea acelor oameni, a căror sânge și sucuri trupești sunt atrofiate și cari în urma ușurinței din tinerețe și prin deprinderi rele și-au sdruncinat sistemul nervos și puterea spirituală. E timpul suprem ca acestei stări îngrozitoare să se pună capăt. Trebuie să fie cineva care să dea tinerei deslușiri binevoitoare, sincere și amănunțite în tot ce privește viața sexuală — trebuie să fie cineva căruiu camenii să și încredințeze fără teamă, fără sfială și cu încredere necazurile lor secrete. Dar nu e în deajuns însă a destăinui aceste necazuri ori și cui, ci trebuie să ne adresăm unui astfel de medic specialist, conștiințos, care știe să dea asupra vieții sfaturi bune sexuale și știe a ajuta și morburilor ce deja eventual există, atunci spol va înceta existența boalelor secrete.

De o chemare atât de măreață și pentru acest scop e institutul renumit în toată țara al Dr-ului PALOCZ, medic de spital, specialist (Budapesta IV. Muzeum Körut 13. unde pe lângă discreția cea mai strictă, primește ori cine (atât bărbații cât și femeile) deslușiri asupra vieții sexuale, unde sângele și sucurile trupești ale bolnavului se curăță, nervii i-se întăresc, tot organismul i-se eliberează de materiile de boală, chinurile sufletului i-se liniștesc.

Fără conturbarea ocupațiilor zilnice dr. PALOCZ vindecă deja de ani de zile repede și radical cu metodu său propriu de vindecare, chiar și cazurile cele mai negleșite, ranele sifilice boalele de țevă, bășică, nervi și gira spinării, începăturile de confuzie a minții, urmările onaniei și ale sifilisului, erecțiunile de spaimă, slăbirea puterii bărbătești (impotența), vătămurile, boalele de sânge, de piele și toate boalele organelor sexuale femeiești. Pentru femei e sală de așteptare separată și este separată. În cece privește cura, depărtarea nu este piedică, căci dacă cineva, din orice cauză, n'ar putea veni în persoană, atunci i-se va da răspuns amănunțit foarte discret prin scrisoare (în epistolă e de ajuns a se înălțura numai marca de răspuns). Limba română se vorbește perfect. După încheierea curei, epistolele se ard, ori la dorință se retrimite fiecare. Institutul se îngrijește și de medicamente speciale. Vizitele se primesc începând dela 10 ore a. m. și până la 5 ore p. m. (Dumineca până la 12 ore a. m. Tratament și cu lvar Ehrlich 606. Adresa: Dr. PALOCZ, medic de spital, specialist în Budapesta, dela 1 Noembrie IV., Muzeum-körut 13.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1911. 17 Decembrie		ACTIV	1912. 8 Decembrie 15 Decembrie	
220 162 005	{ 158 204 005 Rezerva metalică aur . . . . . 156 804 225 61 958 000 " trate aur . . . . . 65 453 000 }		223 315 448	222 257 225
525 501	Argint și diverse monete		952 556	1 042 338
180 858 422	Portofoliu român și străin		163 432 384	160 523 651
15 253 070	{ *) Impr. pe ef. publice . . . . . 16 411 900 " în cont curent . . . . . 12 110 382 }		28 456 129	28 522 282
11 994 843	Efectele Capitalului social		11 995 354	11 995 354
17 696 577	Efectele fondului de rezervă		17 367 577	17 367 577
4 227 621	" fond. amort. imob. mob. și mașin. de imprim		4 157 321	4 157 321
6 084 098	Imobile		6 313 071	6 315 236
790 007	Mobilier și mașini de imprimerie		838 834	839 319
1 116 291	Cheltuieli de administrațiune		1 085 984	1 239 378
114 484 440	Depozite libere		110 168 697	109 324 197
24 616 746	Conturi de valori		36 661 187	43 702 285
47 882 864	Conturi curente		54 907 221	50 997 355
645 692 485			664 651 713	658 283 518
		PASIV		
12 000 000	Capital		12 000 000	12 000 000
30 763 062	Fond de rezervă		32 778 965	32 778 965
4 614 728	Fondul amort. imobili. mobil. și mașin. de imprim.		4 917 876	4 917 876
446 978 700	Bilete de bancă în circulațiune		444 313 720	437 970 220
2 446 952	Profit și Perdere		3 035 011	3 035 011
2 558 278	Dobânzi și beneficii diverse		3 948 741	4 147 356
114 484 440	Depozite de retras		110 168 697	109 324 197
31 846 325	Conturi diverse sold		53 488 703	54 109 355
645 692 485			664 651 713	658 283 518
	Scoutul 6% *) Dobânda 6%.			

E 676

MÉRŐ JENŐ
fabrică de mobilie,
Budapest, VII, Rózsa-utca nr. 22.
— Telefon 99—96. —
Locuințe de model aranjate complet.

PIKLIN

Nu mai există curent,
dacă continuelle crepături ce se arată la ferestri și uși le astupi cu Piklin.

Nu mai există curent,
dacă închiderea ermetică a ferestrelor și ușilor la balconae o asigurăm prin făcii de gumă și umplutură de păsă.

Facem economie la încălzire întrebunțând ambele metode.

PIKLIN

la zidiri noi și la transformări este mai potrivit și mai ieftin de poate întrebunțata înainte de vopsire și tapetare. Oferte și explicații gratis dă:

EMIL PICK
BUDAPESTA, VI, str. Podmaniczky, 63 Telefon 120—55.

Plugul „JURENAK”
brevetat

mecanism simplu,
întrebunțare ușoară,
regulare ușoară,
cu aproape 50% ară mai mult,
" " 30% reclamă mai puțină putere,
este cel mai perfect și este plugul viitorului,

Catalog de prețuri trimite cu plăcere: (Ju 425)

„Jurenák” szab. ekegyár részvénytárs. Marosvásárhely.

„MERCUR”

váltóüzlet részvénytársaság Budapest, V., Fürdő-utca nr. 3.

Filiale:

In **Budapesta**: IV., str. Váci, nr. 37. In **Pojon**: strada Andrássy Gyula. In **Szabadka**: str. Kossuth. In **Murăș-Oșorheiu**: »MERCUR« Erdélyrészi váltóüzlet részvénytársaság.

Centrală:

K. K. priv. Bank- und Wechselstuben Actien-Gesellschaft.

„MERCUR”

care are capital societar 50 mil. cor. Capital de rezervă 22 mil. cor.

Efectuiește:

Depuneri pe libele și cechuri. — Bilete de credit și mandate pentru toate piețile. — Depunerea cauțiunilor de căsătorie a militarilor. — Escomptarea și încasarea polițelor. — Mijlocirea autorizărilor de bursă atât pentru bursa de efecte cât și pentru cea de bucate. — Losuri pentru plătire în rate. Promese pentru toate tragerile. Institutul edă ziarul »MERCUR«, cel mai răspândit și mai bun organ financiar și al tragerilor.

Costul abonamentului pe întreg anul 6 cor.

Ca explicații servim bucuros la toate întrebările adrsate nouă referitoare la sfera de afaceri a băncii noastre. E 722

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaiți de încredere ai societății. — Prospekte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca avizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății!

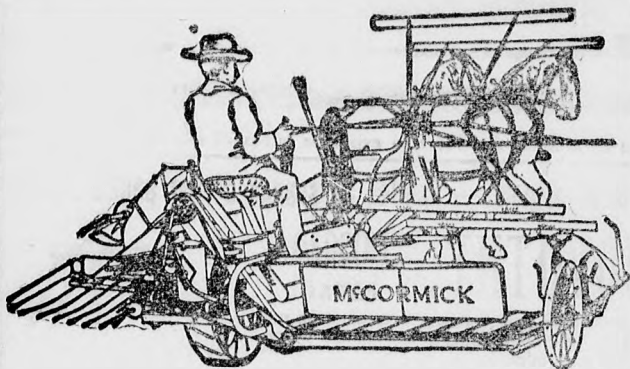
„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”),
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ÁRAD, BÉ-
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TİMİȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN **Arad** str. Jozseffőherceg nr. 1 (lângă Banca „Victoria”).
(Ba 240—156) Telefon nr. 850

IOHANN KLEIN**BISERICA-ALBĂ str. Capolui nr. 10.****MĂESTRU LĂCĂTUȘ DE LUCRĂRI PENTRU ZIDIRI
ȘI DE ARTĂ DEPOZIT DE MAȘINI AGRICOLE.**

Primește ori-ce lucrare de lăcătușerie artistică și pentru zidiri, precum și lucrarea și repararea de mașini. Instalator de apaducte. Atelier pentru repararea pompelor, a mașinilor cu benzin, motoare, mașini cu aburi și mașini agricole. Precum și repararea de decimale.

La acele mașini cari nu se pot executa în atelierul meu, am luat reprezentanța și depozitul, mai multor fabrici, despre a căror fabricați n'am convins în decursul anilor, că sunt neecceptionabile. Rog să se adreseze la branșa aceasta, — la mine, servind oricui și cu lămuriri. Lipire autogenă cu cea mai deplină garanță. Atelier special. Turnătorie de fier și oțel.
Ke 541—30

Nu e reclamă — ci realitate,

căci fiecare lucrează în interesul propriu, dacă orice trebuințe, și anume:

haine pentru femei, băr-**bați, băeți, fetițe, și pen-****tru copii, talii, jupoane,****halaturi și costume pen-****tru dame le cumpără dela****Magazinul Grünberger**Asortiment și pre-
țuri fără concurență!Cel mai bogat maga-
zin de mărfuri de lână.**SIBIU—NAGYSZEBEN strada Clsnădiei** Palatul comandan-
tului de corp.**Filială în TIMIȘOARA (Temesvár) str. Princi-
pală (Fő-utca) vis-à-vis de farmacia IAHNER.
Gu 389—20****Szénásy Hoffmann és Társa**

magazin de mătăsării

Budapesta, strada Bécsi nr. 4,

aduce la cunoștința on. public, că în anul
acesta a deschis un mare târg de Crăciun.

Oferim următoarele cadouri de Crăciun:

mătăsă-erep veritabilă de Japonia 70 cm. lățime, prețul — cor. 1·90
mătăsă-ajour veritabilă de China, — — — — — „ 1·90.

Toate charmeusele și mătăsuri se vând cu prețuri foarte scăzute.

Mătăsă fulard pentru haine dela cor. 1·30. — Düchess în culori dela cor. 1·70.

Mari cantități de rămășițe de mătăsă cu prețuri foarte scăzute. :: Mostre se trimet franco.

Szénásy Hoffmann és Társa, numai în strada Bécsi numărul 4.

Noutăți de ghete de toamnă.

Ghete de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special WEINBERGER JANOS

Ve 247-186 magazin de ghete

ARAD

TIMIȘOARA

bulev. Andrei M. 28

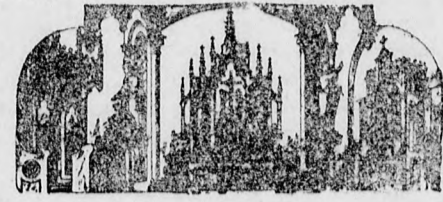
(Temeșvár) Celate-Belváros, Magyar-u. nr. 10.

Bittenbinder József

sculptor și arhitect

Temesvár-Erzsébetváros Hatyu utca 61
(casa proprie)

Execută tot felul de mobilier de biserică, anume: Iconstase și altare, statui de piatră și lemn amvoane și scaune de spovedanie. Sierul Domnului, Sfta Maria de Lour, cristelnițe, icoane de stațiune, sculptură în relief sau pictură, străni, pictură de biserică și altare,

ripide dela 16 cor. în sus. în stil românesc. Renovează în stil altare vechi, amvoane și statui, aurește și marmorează. Prețurent preliminar de spese și planuri gratis. La dorință merg oriunde în provincie pe cheltuiala mea proprie. (Bi 53-52)

CORSETT CHIC

Mme B. GOLDSTEIN

Brașov, str. Kloster 33.

„Prima fabrică de corsete din Brașov”

Execută și expediază orice articiu în bransa aceasta. —

Reg să cereți prețurent —

ilustrat. —

Go [262-50]

Premiat cu medalia cea mare la expoziția m. lenară din Budapesta în 1896.

Turnătorii de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre fabricarea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire **CLOPOTELE GĂURITE**, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, care sunt provăzute în partea sutată și perforată ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intens, perloară — mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre fabricarea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curenție ilustrate trimis gratuit.

Fiind cumpărarea pianelor afacere de încredere,

cea mai bună garantare dă în astfel de cazuri, renumele unei firme de o vechime de 40 de ani. Astfel zace în interesul ori-cărui cumpărător, ca înainte de cumpărare să privească depozitul firmei

TRISKA J. Cluj — Kolozsvár, Strada Bartha Miklós 14.

cu pianele cele mai renumite fabrici streine, cari se vând cu prețul fabricii, chiar și pe lângă plățire în rate.

Singura agentură din Ardeal a pianelor »Wirth«.

Are în depozit plane: Schiedmayer, Bösendorfer Ehrbar, Winkelmann, Förster, Stingl, Stelzhammer, Richter, Gössl. [Ti 22]

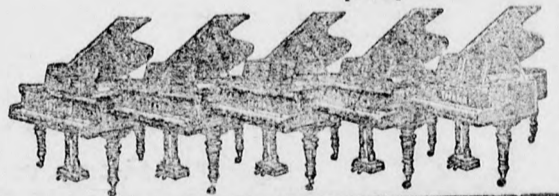
Pianele vechi se prețuiesc și se schimbă cu alte nouă, pe lângă plățirea diferentel.

Efectuește reparaturile cele mai gingașe și acordează cu acuratețe

10 ani garanță

și acordare gratuită de un an.

Scrisorile de recunoștință stau la dispoziția cumpărătorilor. — Telefon 419.

Jertagrafia

cele mai noi și mai rezezi pentru planuri de prezentat autorităților execută cu linii negre, cu o punctualitate sigură, potrivite artistică a lui

Fellner Leó, BUDAPEST, V. Váci út 4. Telefon 28-48. Adresa pentru telegrame: „Positiv” Budapest. — Apartament special pentru comanda din provincie. (E 594-20)

NEUMANN M.

croitor pentru haine de bărbați

furnizor al curții reg. și imp.

Magazin de haine pentru bărbați, :: pentru copii și pentru fetițe ::

ARAD

№ 689 Mărfuri excelente.

Despărțământ special pentru comenzi după măsură.

TIPARUL TIPOGRAFIEI „CONCORDIA”, ARAD.